

MONIKASVOINEN AAMUTÄHTI

CMX-yhtyeen Cloaca Maxima -levy kokoelman analyysi

Helsingin yliopisto
Käytännöllisen teologian laitos
Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2008
Toni Fagerholm

SISÄLLYS

0 EPÄVIRALLINEN ESIPUHE	4
1 TUTKIMUSKOHTTEEN ESITTELY	5
1.1 Suomalainen rock-musiikki	5
1.2 CMX-yhtye	7
1.2.1 Yhtyeen historia	7
1.2.2 Yhtyeen musiikkityyli	11
1.3 A. W. Yrjänä	13
1.4 Aikaisempi tutkimus	16
2 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	19
2.1 Tutkimustehtävä ja siihen liittyvä kristinuskon määritelmä	19
2.2 Cloaca Maxima -levykoelma tutkimuksen aineistona	20
2.3 Sisällönanalyysi aineiston jaottelussa	21
2.4 Lingvistinen semantiikka aineiston analyysissä	24
3 KRISTINUSKON ORGANISAATIO CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA	29
3.1 Kunnioitusta ja pelkoa herättävä kirkko	29
3.2 Salaisuuksia jakava alttari	30
3.3 Saarnamies ihmisen luoman uskon edustajana	32
4 RAAMATULLISET HAHMOT CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA	34
4.1 Aamutähti viittauksena Mariaan, Jeesukseen tai Saatanaan	34
4.2 Raskaudesta päätävä Maria	35
4.3 Vakaumuksensa puolesta kärsivä Jeesus	36
4.4 Pyhän Hengen identiteettikriisi	37
4.5 Kristinuskolle vieras Jumala	39
4.6 Saatana ihmisen sisä- ja ulkopuolella	39
4.7 Enkelit kiusaavat ja vallat manipuloivat	42
5 RAAMATULLISET ILMAISUT CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA	44
5.1 Monimerkityksinen "hyvä paimen"	44
5.2 Hengellisestä kaipauksesta kertova "seuraa minua"	44
5.3 Maasta tuleva ja maahan palaava ihminen	45
5.4 Kuoleman ja elämän armo	46
5.5 Taivaankansi yliluonnollisen todellisuuden rajana	47
6 ASEENTEET JUMALAA KOHTAAN CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA	50
6.1 Jumalan löytäminen vaatii tietoa ja taitoa	50
6.2 Ihmiset unohtavat Jumalan vaikeuksiensa takia	51
6.3 Jumalaa ei ole olemassa	52

7 TULOKSET, POHDINTA JA EHDOTUKSET JATKOTUTKIMUKSEEN	54
7.1 Tulokset	54
7.2 Pohdinta	56
7.3 Ehdotukset jatkotutkimukseen.....	57
8 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	59
8.1 Lähteet	59
8.2 Kirjallisuus	61

0 EPÄVIRALLINEN ESIPUHE

Pro gradu -tutkielmani sai alkunsa halustani kokeilla, että voisiko rock-musiikkia tutkia teologisessa kontekstissa. CMX oli minulle sikäli luonnollinen tutkimuskohde, että olen ollut yhtyeen musiikin ystävä jo hyvin pitkään. Sain ideasta runsaasti rohkaisevaa palautetta käytännöllisen teologian laitoksen henkilökunnalta, joista haluaisin erityisesti mainita professori Markku Heikkilän, yliopistonlehtori Heikki Lepän sekä assistentti Johanna Lumijärven. Heidän ansiostaan idea muuttui edessäsi olevaksi tutkielmaksi, jolle tiedekuntaneuvosto antoi vuoden 2008 helmikuussa arvosanan ”magna cum laude approbatur”. On mukava nähdä, että myös tiedekuntaneuvoston jäsenillä on huumorintajua.

Haluaisin kiittää tutkielmani valmistumisesta edellä mainittujen henkilöiden lisäksi vaimoani Mirja Fagerholmia, joka joutui kärsimään gradun takia yksinäisistä illoista, sekä vanhempiani Jarmo ja Paula Kammosta, jotka käytännössä rahoittivat opintoni. Olen erittäin kiitollinen myös CMX:n ”verkkoherralle” yhtyeen internetsivuista, joista on ollut oikeasti hyötyä tämän tutkielman kirjoittamisessa. Lopuksi haluaisin vielä kiittää CMX:n nykyisiä ja entisiä jäseniä musiikista, joka muodostaa elämäni tärkeiden hetkien taustanauhan. Lainatakseni Mick Jaggeria: ”It’s only rock ’n’ roll but I like it”.

Toimikoon tämä pro gradu -tutkielma rohkaisuna kaikille, jotka harkitsevat rock-musiikin akateemista tutkimista, sekä varoituksena niille, jotka pitävät aihetta helppona.

1 TUTKIMUSKOHTTEEN ESITTELY

1.1 Suomalainen rock-musiikki

Suomalaisen musiikin historiasta on mahdollista erottaa kolme eri murrosvaihetta. Niistä ensimmäinen ajoittuu 1600-luvulle, jolloin ihmiset oppivat laulamaan virsiä kansanlaulujen sijasta. Seuraava murros tapahtui 1900-luvun alkupuolella, kun afroamerikkalaiset paritanssit saivat suomalaisen muodon ja yleistyivät. Kolmas murrosvaihe alkoi 1950-luvulla, jolloin Suomeen saapui afroamerikkalaisen musiikin tyyllisuunta,¹ jota alun perin kutsuttiin rock'n'rolliksi² ja jonka nimeksi 1970-luvun alussa vakiintui rock-sana.³ Musiikkityylien määrittämisen ongelmaa käsitellään tarkemmin luvussa 1.2.2.

Aluksi rock-musiikki keräsi ainoastaan vähäistä huomiota iskelmämusiikin ollessa vallitseva tyyli⁴ ja sitä pidettiin yhtenä muotitanssina muiden tanssien joukossa.⁵ Varhaiset rock-kappaleet perustuivat kansainvälisten kappaleiden kääntämiseen⁶ ja musiikkityyliin ei vielä liittynyt mitään erityisen suomalaista. Yhteys kansainvälisiin ilmiöihin on ollut leimallista myös suomalaisen rock-musiikin myöhemmälle kehitykselle.⁷ Rock muutti muotoaan 1960-luvulla ja sähkökitara nousi merkittävämpään rooliin musiikkityylin sisällä.⁸ Englantilainen Beatles-yhtye nosti rock-musiikin lopulta suuren yleisön tietoisuuteen.⁹

Suomalainen rock-musiikki ilmiönä, joka sisältää selkeästi erotettavia kansallisia piirteitä, syntyi vasta 1970-luvulla.¹⁰ Silloin ulkomailla suosiota saavuttanut progressiivinen rock rantautui Suomeen Tasavallan Presidentti ja Wigwam -yhtyeiden kautta.¹¹ Samalla Suomen musiikkirintamalla ilmestyi joukko omaa tuotantoaan esittäviä kotimaisia artisteja kuten Pekka Streng, Hector,

¹ Leisiö 1988, 89.

² Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 23.

³ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 175.

⁴ Valkonen 2001.

⁵ Jalkanen 1992, 197; Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 19.

⁶ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 19; Valkonen 2001.

⁷ Halme 1989, 14-15.

⁸ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 46-47.

⁹ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 79-80.

¹⁰ Jalkanen 1992, 200.

¹¹ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 162-165; Valkonen 2001.

Dave Lindholm ja Juice Leskinen.¹² Progressiivisen rockin vastailmiönä syntyi myös elinvoimainen perusrock. Sen selkein edustaja oli huippuhetkiään viettävä Hurriganes-yhtye,¹³ jonka laulujen sanat olivat englantia, mutta eivät usein tarkoittaneet mitään muodollisesti järkevää.¹⁴ Vuosikymmenen jälkipuoliskolla Suomeen saapui ulkomailla suosiota saavuttanut punk-ilmiö Pelle Miljoonan sekä Eppu Normaali- ja Hassisen Kone -yhtyeiden menestyksen myötä.¹⁵

Ensimmäinen ulkomailla suosiota saavuttanut suomalainen rock-yhtye oli Hanoi Rocks, jonka tunnetuimmat levyt ilmestyivät 1980-luvun alussa.¹⁶ Yhtye ei kuitenkaan ehtinyt saavuttaa suurta kansainvälistä läpimurtoa ennen hajoamistaan.¹⁷ Myös muut Suomesta ulkomaille pyrkineet yhtyeet kuten Smack ja Havana Black saivat osakseen vain vaatimatonta huomiota.¹⁸ Vuonna 1984 kotimainen Dingo-yhtye nousi ennen näkemättömään suosioon, joka kuitenkin päättyi jo vuonna 1986 nopeaan romahdukseen.¹⁹ Vuosikymmenen loppupuolella raskas rock teki läpimurron myös Suomessa.²⁰ Tyylin menestykseen vaikutti olennaisesti amerikkalaisen Metallica-yhtyeen suosio, jonka innostamana syntyi paljon myös suomalaisia metalliyhtyeitä. Yhtyeistä kuitenkin ainoastaan Stone kykeni kilpailemaan ulkomaalaisten esiintyjien kanssa.²¹

1990-luvulle oli tyypillistä tyyli-suuntien pirstoutuneisuus ja lyhyet menestystarinat.²² Samanaikaisesti kuitenkin jo asemansa vakiinnuttaneet kotimaiset esiintyjät kuten Eppu Normaali, Leevi and the Leavings, Kolmas Nainen, Neljä Ruusua, J. Karjalainen, YUP ja CMX nauttivat vakaata ja kestävästä suosiosta.²³ Suomalaiset yhtyeet alkoivat entistä enemmän tähdätä kansainvälisille musiikkimarkkinoille, mutta todellinen läpimurto jäi puuttumaan siitä huolimatta, että erityisesti suomalaiset raskaat rock-yhtyeet kuten Amorphis, Sentenced, Stratovarius ja Waltari onnistuivat keräämään itselleen vakiintuneen kannattajakunnan.²⁴ Suomalaisuutta teki tunnetuksi ulkomailla myös joukko yhtyeitä, joiden keskeinen piirre oli niiden erikoisuus. Eläkeläiset-yhtye teki

¹² Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 183-191 ja 218-219; Valkonen 2001.

¹³ Jalkanen 1992, 200.

¹⁴ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 208.

¹⁵ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 293-295; Valkonen 2001.

¹⁶ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 334-336.

¹⁷ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 377.

¹⁸ Valkonen 2001.

¹⁹ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 370-377; Valkonen 2001.

²⁰ Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 404; Valkonen 2001.

²¹ Valkonen 2001.

²² Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 440; Valkonen 2001.

²³ Valkonen 2001.

jenkka- ja humppaversioita kansainvälisistä hiteistä, Apocalyptica soitti raskasta rockia selloilla ja Leningrad Cowboys vetosi yleisöön erikoisella ulkonäöllään sekä nostalgisoimalla Neuvostoliittoa.²⁵

Suomalaisyhtyeiden läpimurto ulkomailla tapahtui lopulta vuosituhannen vaihtuessa, kun rock-yhtyeet HIM ja Rasmus sekä elektronista tanssimusiikkia tekevät Bomfunk MC ja Darude nousivat eurooppalaisten albumilistojen kärkeen.²⁶ HIM:n levy Dark Light rikkoi ensimmäisenä suomalaisena yhtyeenä kultalevyyn oikeuttavan 500 000 myydyin levyn määrän myös Yhdysvalloissa.²⁷ Suurin yksittäinen tapahtuma suomalaisen rockin kentässä oli kuitenkin hirviöiksi maskeeratun Lordi-yhtyeen voitto vuoden 2006 Euroviisuissa.²⁸ Kotimaisella musiikkirintamalla merkittäviä ilmiöitä viime aikoina on ollut naisesiintyjien ja naisyhtyeiden nousu suosioon (Nylon Beat, Tiktak, PMMP, Jonna Tervomaa, Maija Vilkkumaa, Jippu ja Irina) sekä kotimaisen raskaan rockin osakseen saaman huomion kasvu (Timo Rautiainen & Trio Niskalaukaus, Kotiteollisuus, Viikate, Mokoma, Maj Karma ja Teräsbetoni). Uusien yhtyeiden ilmestyminen ei ole kuitenkaan vähentänyt pidempään vaikuttaneiden yhtyeiden kuten CMX:n suosiota.²⁹

1.2 CMX-yhtye

1.2.1 Yhtyeen historia

A. W. Yrjänä ja Pekka Kanninen perustivat Cloaxa Maxima -yhtyeen vuonna 1985 Torniossa. Yhtyeen latinankielinen nimi tuli Helena Blavatskyn Hunnuton Isis -kirjan alaviitteestä, jossa Blavatsky haukkuu uskontotieteilijä Max Mulleriä väärin tietojen Cloaca Maximaksi. Nimi tarkoittaa muinaisen Rooman pääviemäriä.³⁰ Seuraavan puolen vuoden aikana yhtyeen kokoonpano vakiintui. Pekka Kannisesta tuli yhtyeen rumpali, Kimmo Suomalaisesta kitaristi ja A. W.

²⁴ Valkonen 2001.

²⁵ Valkonen 2001.

²⁶ Valkonen 2001.

²⁷ Valkonen 2006.

²⁸ Valkonen 2006.

²⁹ Valkonen 2007.

³⁰ Lehtinen 2007, 24.

Yrjänästä basisti, minkä lisäksi Yrjänä sanoitti ja lauloi yhtyeen kappaleet.³¹ Yhtyeen nimi lyhentyi muotoon CMX vuonna 1986,³² koska "kaikki lausui sen miten sattuu".³³

CMX:n ensimmäinen minialbumi Johannes Kastaja ilmestyi vuonna 1988.³⁴ Sitä seurasi minialbumi Raivo vuonna 1989. Samalla Bad Vugumista tuli yhtyeen levyjen julkaisija. Raivon ilmestymisen yhteydessä yhtye esiintyi ensimmäistä kertaa Oulussa ja Helsingissä.³⁵ Ensimmäinen täysimittainen albumi Kolmikärki ilmestyi vuonna 1990. Levyä soitettiin radiossa äärimmäisen vähän ja se myi vajaat kaksituhatta kappaletta. CMX:llä alkoi kuitenkin olla kulttimainetta.³⁶

Yhtyeen kokoonpanossa tapahtui muutoksia vuonna 1990. Kitaristi Pasi Isometsä liittyi yhtyeeseen kiertuetta varten, mutta erosi loppuvuodesta, ja Janne Halmkrona korvasi Kimmo Suomalaisen yhtyeen toisena kitaristina. CMX:ltä ilmestyi myös Tanssitauti-minialbumi.³⁷ Muutokset jatkuivat vuonna 1991, kun kitaristi Timo Rasio liittyi yhtyeeseen. CMX:ltä ilmestyi Veljeskunta-albumi, jonka goottisävytteinen rock-musiikki poikkesi selkeästi yhtyeen aikaisemmista punk-levyistä. Tyylinmuutosta vahvisti samana vuonna ilmestynyt Musiikin ystävälliset kasvot -single.³⁸ Kehitys johti siihen, että yhtye siirtyi Bad Vugumilta EMI:lle vuonna 1992 ja julkaisi albumin Aurinko. Albumi osoittautui menestykseksi ja CMX valittiin "vuoden yhtyeeksi" ja Aurinko "vuoden albumiksi" Rumba-musiikkilehdessä.³⁹

CMX:n neljäs albumi Aura ilmestyi vuonna 1994 ja nousi albumilistan kolmannelle sijalle. Albumin myötä yhtye lähti ensimmäiselle pitkälle Suomen kiertueelle ja esiintyi kotimaisilla rock-festivaaleilla.⁴⁰ Vuonna 1995 ilmestyi yhtyeen viides albumi Rautakantele ja CMX avasi verkkosivut, joilta löytyivät yhtyeen lyriikat, bio sekä kysy-palsta, jossa yhtyeen jäsenet vastaavat yleisön lähettämiin kysymyksiin.⁴¹ Olen käyttänyt kysy-palstaa yhtenä tutkimukseni lähteenä. Yhtyeen jäsenten kiinnostus teknologiaan näkyi myös siinä, että CMX

³¹ CMX 2006, "1985, TORNIO"-otsikoitu osio.

³² CMX 2006, "1986"-otsikoitu osio.

³³ Viikari 1997.

³⁴ CMX 2006, "1988"-otsikoitu osio.

³⁵ CMX 2006, "1989"-otsikoitu osio.

³⁶ CMX 2006, "1990"-otsikoitu osio.

³⁷ CMX 2006, "1990"-otsikoitu osio.

³⁸ CMX 2006, "1991"-otsikoitu osio.

³⁹ CMX 2006, "1992"-otsikoitu osio.

⁴⁰ CMX 2006, "1994"-otsikoitu osio.

konserttoi ensimmäisenä eurooppalaisena yhtyeenä suorassa internet-lähetyksessä vuonna 1996. Lähetystä ja sen uusintoja seurasi verkon kautta yli 18 000 kävijää vuorokauden aikana. Teknologinen näkökulma oli esillä samana vuonna ilmestyneessä Discopolis-albumissa, joka sisälsi runsaasti vaikutteita konemusiikista.⁴²

Yhtye kohtasi vaikeuksia vuonna 1997. CMX:n pitkäaikainen promoottori kuoli syöpään ja yhtyeen toinen perustajajäsen Seppo Kanninen erosi tehtävistään, koska hänen mielestään soittamisesta oli tullut liian ammattimaista. Kannisen tilalle rumpuihin tuli Tuomas Peippo. Vuoden loppupuolella CMX:ltä ilmestyi kokoelmalevy Cloaca Maxima, joka muodostaa tämän tutkimuksen aineiston.⁴³ Yhtye äänitti seitsemännen albuminsa Lapissa olevassa mökissä Faith No More -yhtyeen Billy Gouldin toimiessa tuottajana. Siitä tuli suoraviivainen rock-levy. Albumi nimettiin Vainajalaksi ja se ilmestyi vuonna 1998. Levy nousi suoraan albumilistojen ykköseksi. Albumia seuranneella kiertueella yhtye kuitenkin kärsi motivaatio-ongelmista ja valheellisuuden tunteesta.⁴⁴ Ongelmat johtivat siihen, että CMX ilmoitti vuonna 1999 Lista-ohjelman lähetyksessä lopettavansa kiertueitten tekemisen. Helsingin Sanomat uutisoi asian puolen sivun mittaisella artikkelilla. Yhtyeen viimeiseksi esiintymiseksi tulkittu konsertti Ilosaarirockissa keräsi noin 17 000 katsojaa.⁴⁵

CMX:n jäsenet olivat sitä mieltä, että yhtyeen seuraavan albumin oli oltava selkeästi erilainen kuin Vainajala-levy. Yhtye halusi viedä musiikkiansa progressiivisempaan ja kokeilevampaan suuntaan. Tulos oli tupla-albumi Dinosaurus Stereophonicus, jonka yhtye julkaisi vuonna 2000. Se nousi albumilistan toiselle sijalle ja myi kultalevyyn oikeuttavan määrän hieman yli kuukaudessa.⁴⁶ Vuonna 2001 CMX julkaisi musiikkivideoista ja esiintymisistä koostetun DVD-kokoelman, jonka sisältö kattoi yhtyeen koko uran vuodesta 1985 lähtien. CMX myös palasi esiintymislavoille ja perusteli paluutaan sillä, että yhtye määrityy loppujen lopuksi elävän yleisön edessä eikä äänityspöydän ääressä.⁴⁷

Yhtyeen yhdeksäs albumi Isohaara ilmestyi vuonna 2002. Levyn äänitysten aikana suomalaisen raskaan rockin suosio oli vahvassa kasvussa. Tämä

⁴¹ CMX 2006, "1995"-otsikoitu osio.

⁴² CMX 2006, "1996"-otsikoitu osio.

⁴³ CMX 2006, "1997"-otsikoitu osio.

⁴⁴ CMX 2006, "1998"-otsikoitu osio.

⁴⁵ CMX 2006, "1999"-otsikoitu osio.

⁴⁶ CMX 2006, "2000"-otsikoitu osio.

⁴⁷ CMX 2006, "2001"-otsikoitu osio.

heijastui albumiin siten, että Isohaara oli äänimaailmaltaan CMX:n edellisiä levyjä kevyempi, koska CMX halusi erottua muusta kotimaisesta musiikista. Yleisö otti kuitenkin levyn hyvin vastaan ja se nousi ilmestyttyään albumilistan ykköseksi.⁴⁸ Vuonna 2003 CMX oli kaksikymmenvuotisjuhliiaan viettävän Provinssirockin lauantai-illan viimeinen kotimainen esiintyjä sekä julkaisi kymmenennen albuminsa nimeltään Aion. Levyn teemana oli Paholaisen sielunelämä, jonka inspiraationa Yrjänä oli käyttänyt Miltonin, Blaken, Shakespearen ja Danten kirjallisuutta.⁴⁹ Levyn arviot mediassa olivat ylistäviä ja se oli kaksi viikkoa albumilistan ensimmäisellä sijalla. Yhtyeen toinen kokoelmalevy Cloaca Maxima II ilmestyi vuonna 2004. Se sisälsi ensimmäisen kokoelman tavoin kolme levyä, joista jokaisella oli oma teemansa. Kokoelman uudet kappaleet saivat runsaasti radiosoittoa. Julkaisuun liittyvä kiertue keskeytyi hetkeksi kitaristi Tuomas Peipon sairastumisen takia. Hänen tilalleen tuli väliaikaisesti YUP-yhtyeen kitaristi Janne Mannonen.⁵⁰

CMX valittiin Rumba-lehden äänestyksessä kotimaisten ja ulkomaisten yhtyeiden joukosta "kaikkien aikojen parhaaksi yhtyeeksi" vuonna 2005.⁵¹ CMX julkaisi myös yhdenentoista albuminsa nimeltään Pedot. Albumi poikkesi edeltävästä Aion-levystä siten, että sen kappaleet eivät muodostaneet mitään teemallista kokonaisuutta. Levy meni ilmestyttyään suoraan albumilistan kärkeen, mutta sai arvosteluissa ristiriitaisen vastaanoton.⁵² Vuonna 2006 CMX, Kotiteollisuus ja 51Koodia julkaisivat yhdessä singlen Vapaus johtaa kansaa, joka sai runsaasti radiosoittoa. Yhtyeet lähtivät Tuuliajolla-yhteiskierrueelle, jonka aikana kuvatusa videomateriaalista julkaistiin DVD.⁵³ CMX:n kahdestoista täysimittainen albumi Talvikuningas ilmestyi vuonna 2007. Albumilla oli yksi kahteentoista osaan jaettu kappale ja siitä julkaistiin aluksi ainoastaan 8000 kappaleen erikoispainos, jossa oli mukana 40-sivuinen libretto. Albumista ilmestyi vuonna 2008 edullisempi painos, jossa ei ollut mukana librettoa.⁵⁴ Talvikuningas valittiin "vuoden albumiksi" Rumba-lehden lukijäänestyksessä.⁵⁵

⁴⁸ CMX 2006, "2002"-otsikoitu osio.

⁴⁹ CMX 2006, "2003"-otsikoitu osio.

⁵⁰ CMX 2006, "2004"-otsikoitu osio.

⁵¹ EMI 2005.

⁵² CMX 2006, "2005"-otsikoitu osio.

⁵³ CMX 2006, "2006"-otsikoitu osio.

1.2.2 Yhtyeen musiikkityyli

Musiikkiteollisuus sekä musiikin kuluttajat ja tutkijat käyttävät usein "tyylin" ja "genren" käsitteitä puhuessaan tietystä kappaleesta tai yhtyeestä. Kummallekaan käsitteelle ei kuitenkaan ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää.⁵⁶ Käsitteiden käyttöarvo tulee siitä, että niiden avulla on mahdollista kuvailla piirteitä, jotka yhdistävät tai erottavat tiettyjen yhtyeiden tuotantoa.⁵⁷ Käytän tässä tutkimuksessa tyylin käsitettä kuvaillessani CMX:n musiikin eri piirteitä. Genren käsitettä käytän kuvaillessani, kuinka CMX:n musiikki sopii yhteen tiettyä genreä yhdistävien piirteiden kanssa.

Koska myöskään eri genrejen keskeisistä piirteistä ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyjä määritelmiä, on seuraavassa taulukossa kuvattu, kuinka eri genret ymmärretään tässä tutkimuksessa.

Taulukko 1. Tutkimuksessa käytetyt musiikin genret

Genren nimi	Musiikilliset erityispiirteet	Muut erityispiirteet
Rock	Kappaleissa on tanssittavan nopea tempo ja korostettu rytmi. Tyypillisiä soittimia ovat rummut, sähköbasso ja sähkökitara	
Punk	Kappaleiden tempo on äärimmäisen nopea, laulu huutavaa ja soinnissa keskeistä vahvistetun sähkökitaran ääni	Kappaleet ovat usein yksinkertaisia ja kestoltaan lyhyitä
Progressiivinen rock	Musiikki on kokeellista, mikä usein tarkoittaa kappaleiden rytmistä, harmonista ja melodista monimutkaisuutta	Kappaleet voivat olla kestoltaan pitkiä ja muodostaa temaattisia kokonaisuuksia
Iskelmämusiikki	Kappaleet ovat rakenteellisesti ja melodisesti yksinkertaisia. Musiikissa pyritään mahdollisimman miellyttävään kokonaisvaikutelmaan	Genrellä voidaan kuvata kaikkea populaarimusiikkia, joka on suunnattu aikuisille

CMX:n musiikkityyli on vaihdellut yhtyeen historian aikana. CMX:n ensimmäisten Johannes Kastaja ja Raivo -minialbumien kappaleet ovat tyyliältään punkkia. Yhtyeen musiikki alkoi kuitenkin saada uusia piirteitä Kolmikärki-albumilla. Levyn Johdatus salatieteisiin ja Liekkisusi ja sulkakäärme -kappaleet

⁵⁴ EMI 2007.

⁵⁵ EMI 2008.

⁵⁶ Cazaly & Pachet 2000, 2; Moore 2001, 432-433.

⁵⁷ Moore 2001, 432.

ovat joikuja. Sen lisäksi levyltä löytyy Pyydä mahdotonta -valssi sekä akustinen Suuri äiti -kappale. Kolmikärjen linja jatkui Tanssitauti -minialbumilla, jolta löytyy punk-kappaleiden lisäksi saamelaisesta kansanmusiikista vaikutteita saanut Pimeä maa sekä Tanssin Jumala, joka on helposti tanssittavaa rockia.

Varsinainen vedenjakaja yhtyeen tuotannossa on kuitenkin Veljeskunta-albumi, jonka kappaleet ovat tempoltaan Kolmikärkeä hitaampia. Myös levyn soinnissa on eroa Kolmikärkeen. Sähkökitara ei ole levyllä enää yhtä hallitseva elementti ja Yrjänän laulu on enimmäkseen melodista. Yhtye itse on kuvaillut albumia goottisävyiseksi rock-levyksi.⁵⁸ Siirtymän rockiin sinetöi Musiikin ystävälliset kasvot -minialbumi, joka jäi yhtyeen viimeiseksi Bad Vugum -julkaisuksi. Aurinko-, Aura- ja Rautakantele -levyt esittelivät CMX:n lopulta suurelle yleisölle yhtyeenä, jonka levyiltä löytyi Ruoste ja Pelasta maailma -kappaleiden tyylisiä rauhallisia iskelmiä, Ainomieli ja Kultanaamio -kappaleiden kaltaista tyylipuhdasta rockia sekä erilaisia musikaalisia kokeiluja kuten Hiljaisuuteen-virsi sekä tangoa rockiin yhdistävä Nainen tanssii tangoa -kappale.

Rautakanteleen jälkeen ilmestyneille levyille on tyypillistä, että niistä jokainen eroaa tyyllillisesti itseään edeltävästä levystä. Discopolis ammentaa vaikutteita elektronisesta musiikista ja albumilla käytetään runsaasti syntetisaattoreita ja konerumpuja. Vainajala on yhtyeen koko tuotannosta selkein rock-levy. Dinosaurus Stereophonicus vei CMX:n musiikkia progressiivisen rockin suuntaan. Isohaara oli raskaan rockin ja melankolisen rockin yhdistelmä, joka muistutti yhtyeen aikaisemmasta tuotannosta eniten Aurinkoa, Auraa ja Rautakanteletta. Aion oli progressiivinen teemalevy, jonka kappaleiden sanoitukset käsittelevät pahuuden olemusta. Pedot oli korostetun epätemaattinen kokoelma tyyllillisesti erilaisia kappaleita. Yhtyeen viimeisin Talvikuningas-levy sisältää ainoastaan yhden kahteentoista osaan jaetun kappaleen, joka kertoo tulevaisuuteen sijoittuvan tieteistarinan.

Kuten edellisestä on mahdollista huomata, on CMX:n musiikkia vaikea sijoittaa ainoastaan yhteen genreen. Samaan lopputulokseen on päätynyt myös Piritta Hietanen, joka toteaa lisensiaattityössään:

Musiikissaan CMX yhdistelee niin monenlaisia elementtejä, että sen lokeroiminen vain yhteen genreen kuuluvaksi on mahdotonta.⁵⁹

⁵⁸ CMX 2006, "1991"-otsikoitu osio.

⁵⁹ Hietanen 2001, 15.

Yksinkertaistaen voidaan todeta, että CMX:n musiikki oli alun perin punkkia. Punkista se kehittyi raskaan rockin ja melankolisen iskelmän yhdistelmäksi, jossa on runsaasti progressiivisen rockin piirteitä.

1.3 A. W. Yrjänä

Keskeisin CMX-yhtyeen jäsen tämän tutkimuksen kannalta on yhtyeen basisti ja laulusolisti Aki Yrjänä, sillä hän on sanoittanut kaikki tutkimuksessa analysoitavat CMX:n kappaleet. Aki Yrjänä on käyttänyt taiteilijanimeä A. W. Yrjänä yhtyeen alkuajoista lähtien, kuten käy ilmi CMX:n kysy-palstan vastauksesta, jossa Yrjänä vastaa taiteilijanimestään esitettyyn kommenttiin seuraavalla tavalla:

Voisitko ystävällisesti palata vuoteen 1984 ja kuiskata tuon viisautta väräjävän faktan demokasetin tietoihin yhtyeen soittajia kirjaavan yrjänän seitsentoistavuotiaaseen korvaan. Johon se kyllä luultavasti toteaisi, että miten muka voi soittaa rokkia, jos nimi on Aki!⁶⁰

Yrjänän taiteellinen tuotanto ei ole rajoittunut ainoastaan CMX-yhtyeeseen. Yrjänä on kirjoittanut Silta Niilin yli -musiikkiteoksen, joka kuultiin Joensuun laulujuhilla vuonna 1997.⁶¹ Yrjänän, Sanna Kurki-Suonion sekä Henrik Otto Donnerin yhteinen sävelruno Taivaantakoja esitettiin Helsingin jäähallissa Kalevalan 150-vuotispäivän kunniaksi vuonna 1999.⁶² Yrjänältä on ilmestynyt tämän tutkimuksen kirjoitusajankohtaan mennessä neljä runokokoelmaa, joiden nimet ovat Arcana, Rota, Somnia ja Mechanema.⁶³ Yrjänä on Lilith-kulttuuriosuuskunnan perustajajäseniä ja sen nykyinen toimitusjohtaja.⁶⁴ Yrjänä on myös osakkaana Inkfish-nimisessä tuotantoyhtiössä, johon liittyen hän on tuottanut Wilma, Pohjannaula ja Little Mary Mixup -yhtyeiden albumeja.⁶⁵ Musiikkiin liittyviä yhteistyöprojekteja Yrjänä on tehnyt Ismo Alangon ja Kauko Röyhkän kanssa, minkä lisäksi hän on esiintynyt Neljä Baritonia -yhtyeessä.⁶⁶

⁶⁰ CMX 2004b. Kirjoitusvirheet ovat lähteessä.

⁶¹ CMX 2006, "1997"-otsikoitu osio.

⁶² CMX 2006, "1999"-otsikoitu osio.

⁶³ Forss 2006.

⁶⁴ Osuuskunta Lilith 2006.

⁶⁵ Inkfish 2007.

⁶⁶ Inkfish 2007.

Olen rajannut tutkimukseni CMX:n sanoituksiin ja jättänyt Yrjänän muun taiteellisen tuotannon sen ulkopuolelle.

Olisin haastatellut Yrjänää tutkimustani varten, mutta hän kieltäytyi haastattelupyynnöstä. Täten olen kirjoittanut tämän luvun kirjallisten lähteiden avulla ja se keskittyy niihin tapahtumiin ja asioihin, jotka Yrjänä itse on nostanut haastatteluissa esille tekijöinä, jotka ovat vaikuttaneet hänen sanoituksiinsa. Lähestymistapa on mielestäni perusteltu, sillä Yrjänän yksityiselämästä löytyy äärimmäisen vähän kirjallista tietoa.

Aki Ville Yrjänä syntyi Kemissä vuonna 1967⁶⁷ ja asui lapsuutensa Torniossa. CMX:n kotisivut kuvaavat Torniota virikkeettömänä ympäristönä, jossa kuitenkin onneksi oli hyvä kirjasto.⁶⁸ Yrjänä itse on kutsunut Torniota mielentilaksi ja kommentoinut kaupunkia sanomalla, että "aina on joku ampunut itsensä. Sellaista työttömyys- ja viinanjuontikulttuuria."⁶⁹ Nuoruutensa maisemia ja niiden vaikutusta itseensä Yrjänä on kuvannut seuraavasti:

Torniojokilaakson kesäinen valohämy tulee olemaan aina se, joka pyörii mielessäni, kun puhun auringonloisteesta. Se on pehmeää valoa, ei koskaan räikeää. Valoa, jonka vaikutuksesta nuori mies alkaa haluta tehdä surrealistista avantgardemusiikkia täysipäiväisesti.⁷⁰

Yrjänä kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1986 ja lähti opiskelemaan teologiaa Helsingin yliopiston teologiseen tiedekuntaan, koska hän oli "kiinnostunut uskonnollis-mytologisesta ajattelusta".⁷¹ Sitä ennen Yrjänä kuitenkin erosi kirkosta.⁷² Yrjänä on myöhemmin kertonut päätöksensä johtuneen siitä, että hän "ei keksinyt yhtään syytä kuulua kirkkoon".⁷³ Yrjänälle uskonto on henkilökohtainen asia.⁷⁴ Omaa uskonnollista vakaumustaan hän kuvailee seuraavasti:

Siis että uskonko ihmistä suurempaan tietoiseen entiteettiin, joka on myös minusta tietoinen. Mielenkiintoinen kysymys. Haluaisin uskoa, mutta se on vaiketa puuhaa. Mutta jumala on hyvä hypoteesi kaikelle, mikä jää ainaisesti meiltä tavoittamatta. Mitä Jeesukseen tulee, niin siinä kohtaa alkavat asiat mennä monimutkaiseksi. Koska en ymmärrä perisynnin käsitettä. Olkaamme manikealaisia. Se on hyvä harhaoppi.⁷⁵

⁶⁷ CMX 2003a.

⁶⁸ CMX 2006, "1985"-otsikoitu osio.

⁶⁹ Rouhiainen & Saxell 2002.

⁷⁰ Yrjänä 2006.

⁷¹ CMX 2005.

⁷² CMX 2006, "1986"-otsikoitu osio.

⁷³ CMX 2000a.

⁷⁴ Rouhiainen & Saxell 2002.

⁷⁵ CMX 2003b. Kirjoitusvirheet ovat lähteessä.

Manikealaisuus on yksi 1600-luvulla gnostilaisiksi nimetyistä liikkeistä. Sen perusti Mesopotamiassa vaikuttanut profeetta Mani kolmannella Kristuksen jälkeisellä vuosisadalla.⁷⁶ Gnostilaisuuden keskeisiä piirteitä on käsitelty tarkemmin luvussa 6.1.

Yrjänä jäädytti hajanaisiksi jääneet opintonsa vuonna 1987.⁷⁷ On kyseenalaista, missä määrin Yrjänän opinnot ovat vaikuttaneet hänen sanoituksiinsa. Yrjänä opiskeli teologiaa akateemisessa kontekstissa ainoastaan vuoden ajan, mutta on "pienestä pitäen ollut kiinnostunut mystiikasta, uskontotieteestä ja psykologiasta".⁷⁸ Luontevampaa on nähdä Yrjänän teologian opinnot hänen uskonnollis-mytologisen kiinnostuksensa ilmaisuna kuin sen lähteenä.

Mytologisesta kiinnostuksestaan Yrjänä on nostanut esille erityisesti Carl Jungin ajatukset⁷⁹ ja todennut, että "aina kun luen Jungia, tunnen olevani kuin kotonani."⁸⁰ Jungin psykologialle keskeistä on ajatus "kollektiivisesta tiedostamattomasta" ja siihen sisältyvistä yhtenevistä rakenteista, joita Jung kutsui "arkkityypeiksi". Jungin mukaan nämä kaikille ihmisille yhteiset rakenteet näkyivät esimerkiksi vanhoissa jumala- ja sankaritaruissa eli myyteissä.⁸¹ Yrjänä on haastatteluissa puhunut myyteistä ja omasta suhteestaan niihin seuraavasti:

Me elämme myyteissä ja myytit elävät meissä. Mä ajattelen niin, että myytit ovat ajatusrakenteen pohja, ja jos me tunnemme ne paremmin, niin ymmärrämme paremmin miten me itse toimimme.⁸²

Kyllä minä uskon geneettiseen muistiin, liittyen osin myytteihin, joissa me elämme. Ja toisaalta silloin kai pitää olla olemassa yksilöitä, joilla on kyky kytkeytyä paremmin joihinkin osiin näitä mytologioita.⁸³

Yrjänän kiinnostuksen kohteet näkyvät CMX:n kappaleissa, ja yhtyettä käsittelevissä artikkeleissa toistuu käsitys siitä, että CMX:n kappaleet sisältävät runsaasti viittauksia eri uskontoihin ja mytologioihin.⁸⁴ Käsitteellinen raskaus on osittain tarkoituksellista tai ainakaan Yrjänä ei ole pyrkinyt välttämään sitä, kuten seuraavasta sitaatista käy ilmi:

⁷⁶ Gnoli 1987, 5650.

⁷⁷ CMX 2006, "1987"-otsikoitu osio.

⁷⁸ Rouhiainen & Saxell 2002.

⁷⁹ CMX 2001a.

⁸⁰ Lehtinen 2007, 23.

⁸¹ Rauhala 1978, 2438.

⁸² Ikevil 1993, 27.

⁸³ Ikevil 1993, 28.

⁸⁴ Ikevil 1993, 26; Hietanen 2001, 14; Parhi 2002; Rouhiainen & Saxell 2002.

Mieluummin runoutta ja sisäisiä maisemia kuin yhdentekevältä vaikuttavan nykymailman kommentointia. Tärkeintä on, että musiikki tuntuu merkitykselliseltä itsestä, ettei anna itsestäänselvyyksien ja banaliteettien vesittää päätöstä. Ei sen tarvitse olla selkokieltä.⁸⁵

Yrjänän sanoituksille tyypillinen piirre on myös niiden runollinen muoto. Sanoituksista puuttuu usein kaupalliselle musiikille tavallinen kiinteä säkeistörakenne ja loppuriimit.⁸⁶ Yrjänä onkin haastattelussa todennut pitävänsä sanoituksiensa viitteenä pikemmin runoutta kuin muita laulutekstejä.⁸⁷

1.4 Aikaisempi tutkimus

Keuyen musiikin säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien etujärjestö ELVIS ry teki vuonna 2004 selvityksen keuyen musiikin akateemisesta tutkimuksesta Suomessa vuosina 1954-2003. Kohteeksi rajattiin pro gradu- ja lisensiaattityöt sekä väitöskirjat. Kriteerit täyttäviä töitä löytyi yhteensä 141 kappaletta. Selvityksessä kävi ilmi, että kevyttä musiikkia käsittelevät työt muodostivat selkeän vähemmistön musiikintutkimuksesta. Samalla se kuitenkin osoitti, että akateeminen kiinnostus ja töiden määrä oli lisääntynyt runsaasti 1990-luvulla.⁸⁸

Vaikka kevyttä musiikkia kohtaan osoitettu akateeminen mielenkiinto on ollut rajallista, on CMX:n ja A. W. Yrjänän tuotannosta kirjoitettu yksi lisensiaatti-⁸⁹ ja kaksi pro gradu -työtä.⁹⁰ Olen löytänyt myös kolme aihetta käsittelevää seminaarityötä,⁹¹ joita ei ole jatkettu pro graduiksi, mitä voi pitää osoituksena aiheen vaikeudesta. Piritta Hietasen "Maakuopissa höyryää runonjalat, valtateillä etenee projektit: Hectorin, Ismo Alangon, Martti Syrjän ja A. W. Yrjänän laulutekstien runomuodon analyysi" -lisansiaattityö tutkii Yrjänän ja muiden taiteilijoiden lauluja metriikan avulla.⁹² Valitettavasti se on kiinnostunut laulujen kielellisestä rakenteesta eikä sisällöstä, joten sen käyttöarvo on tutkimukseni kannalta vähäinen. Sini-Meri Hedbergin "Venehellä vaskisella, kuutilla kuparisella: A. W. Yrjänän rocklyriikan intertekstuaaliset yhteydet Kalevalaan ja samanismiin" -pro gradu tutkii CMX:n sanoitusten yhteyksiä

⁸⁵ CMX 2006, "1985"-otsikoitu osio.

⁸⁶ Hietanen 2001, 274.

⁸⁷ Niemi 1993, 94.

⁸⁸ Heikkilä & Mäkeläinen 2004, 1-2.

⁸⁹ Hietanen 2001.

⁹⁰ Hedberg 2002; Takkunen 2002.

⁹¹ Valkonen 1996; Iisakkila 2001; Saarikoski 2002.

kansanuskoon.⁹³ Hedbergin työ on mielenkiintoinen, sillä se tarkastelee CMX:n lauluja uskonnollisesta kontekstista, joka poikkeaa kristinuskosta. Olen käyttänyt Hedbergin työtä niissä tutkimukseni luvuissa, joissa analysoin samoja sanoituksien kohtia kuin Hedberg on analysoinut. Minna Takkusen "Matkalla sanattomuuteen: teksti, arki ja totuus A. W. Yrjänän runoudessa" -pro gradu tutkii sanattomuuden käsitettä Yrjänän Arcana ja Rota -runoteoksissa fenomenologisesta näkökulmasta.⁹⁴ Takkusen työstä ei ole omalle tutkimukselleni hyötyä, sillä se ei käsittele Yrjänän henkilöä tai CMX:n sanoituksia.

Vanhin Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa kevyestä musiikista tehty tutkimus on Otso Sovijärven "Populaarikulttuuri ja ihmiskuva: The Beatles -yhtyeen ihmiskuvan analyysi" -lisansiaattityö.⁹⁵ Sovijärven työssä käytetään tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysin kanssa rinnasteista systemaattista analyysiä.⁹⁶ Valitettavasti työ on niin iäkäs, että se on tarjonnut omalle tutkimukselleni lähinnä vertailukohdan, jota vasten tarkastella musiikintutkimuksessa tapahtuneita muutoksia. Eniten huomiota teologisen tiedekunnan kevyttä musiikkia käsittelevistä tutkimuksista on herättänyt Lasse Halmeen "Rock on räjähtävä voima: Juice Leskisen laulutuotannon analyysi ja teologinen arviointi" -lisansiaattityö.⁹⁷ Halmeen tutkimus on voimakkaasti sitoutunut Paul Tillichin kulttuuriteologiaan,⁹⁸ joten sen näkökulma poikkeaa omastani. Halmeen lisensiaattityöstä oli apua tutkimukselleni sen kautta, että se sai minut kiinnittämään huomiota laulujen "lyyriseen minään" sekä "rockin" ja "rock and rollin" käsitteelliseen eroon.⁹⁹ Halme julkaisi lisensiaattityöstänsä lyhennelmän nimellä "Onko siinä sanoma: Mitä Juice todella sanoi?".¹⁰⁰ Kirjassaan "Rockin syvin olemus: Filosofia, uskonto ja rock" Halme tarkastelee Leskisen lisäksi myös Bob Dylanin ja Iron Maiden -yhtyeen sanoituksia.¹⁰¹ Halmeen eri kappaleista tekemät analyysit ovat kiinnostavia, mutta en löytänyt niistä yhtymäkohtia omaan tutkimukseeni. Myönteisyys rock-musiikkia kohtaan

⁹² Hietanen 2001.

⁹³ Hedberg 2002.

⁹⁴ Takkunen 2002.

⁹⁵ Sovijärvi 1978.

⁹⁶ Sovijärvi 1978, 29.

⁹⁷ Halme 1989.

⁹⁸ Halme 1989, 208-238.

⁹⁹ Halme 1989, 7-8 ja 31.

¹⁰⁰ Halme 1992.

¹⁰¹ Halme 1994.

johti siihen, että Halmeesta tehtiin 1980-luvulla virkakantelu, joka ei kuitenkaan johtanut seuraamuksiin.¹⁰²

Ulkomailla populaarimusiikkia kohtaan osoitettu mielenkiinto on ollut huomattavasti suurempaa kuin Suomessa. Populaarimusiikkia akateemisessa kontekstissa tutkivaa "popular music studies" -ainetta oli vuonna 2005 mahdollista opiskella pelkästään Isossa-Britanniassa ja Pohjois-Irlannissa yhteensä yli kahdessakymmenessä korkeamman asteen oppilaitoksessa.¹⁰³ Yksi oppiaineen kehityksen keskeisimmistä henkilöistä sekä Isossa-Britanniassa että Yhdysvalloissa on Simon Frith.¹⁰⁴ Hänen teoksistaan on suomennettu "Rockin potku: nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus", jossa Frith tarkastelee rockiin liittyviä ilmiöitä kuten rockin alkuperää, yhteyttä muihin musiikkityyleihin ja kulttuurimuotoihin sekä rockin tuotannon ja kulutuksen eri näkökulmia.¹⁰⁵ Valitettavasti Frithin kirja ei käsittele kappaleiden tulkintaa, joten se oli oman tutkimukseni kannalta enemmän mielenkiintoinen kuin hyödyllinen.

¹⁰² Halme 1994; Bruun, Lindfors, Luoto & Salo 1998, 405.

¹⁰³ Cloonan 2005, 77.

¹⁰⁴ Cloonan 2005, 80.

¹⁰⁵ Frith 1988.

2 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

2.1 Tutkimustehtävä ja siihen liittyvä kristinuskon määritelmä

Tutkimukseni tehtävä on selvittää, millä tavalla kristinuskoon liittyviä ilmaisuja käytetään CMX-yhtyeen Cloaca Maxima -levykoelmalla. Olen rajannut tutkimukseni kristinuskoon liittyviin ilmaisiin, koska Sini-Meri Hedberg on jo tehnyt CMX:n sanoituksien kansanuskoon liittyvistä kohdista "Venehellä vaskisella, kuutilla kuparisella: A. W. Yrjänän rocklyriikan intertekstuaaliset yhteydet Kalevalaan ja samanismiin" -pro gradun.¹⁰⁶ Hedberg analysoi työssään valtaosan ilmaisuista, jotka koodasin luvussa 2.3 kuvatus aineiston pelkistämisen aikana ylikuonollisiin ilmiöihin tai muihin uskontoihin liittyviksi. Täten mielestäni on perusteltua rajata tämä tutkimus kristinuskoon liittyviin ilmaisiin, joita ei ole vielä analysoitu. Hedberg myös kirjoittaa työnsä kokoavassa osuudessa seuraavalla tavalla:

Yrjänän tekstien tarkastelussa voisi jatkossa siirtyä muiden intertekstuaalisten viittausten tutkiskeluun. Yrjänän sanoituksista löytyy paljon viittauksia Raamattuun ja muuhun kirjallisuuteen. Itseasiassa löysin paljon enemmän viittauksia Raamattuun ja sen myytteihin kuin itse Kalevalaan.¹⁰⁷

Kristinuskosta ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää ja aiheesta on kirjoitettu kokonaisia kirjoja.¹⁰⁸ Käytän tutkimuksessani kristinuskosta itse luomaani määritelmää. Kristinuskko ymmärretään tässä tutkimuksessa Jeesus Nasaretilaisen opetuksiin, elämään ja kuolemaan perustuvaksi uskonnoiksi, jonka pyhä kirja on Raamattu ja jonka seuraajat ovat jakaantuneet eri kirkkokuntiin. Olen keskittynyt tutkimuksessani ilmaisiin, joiden yhteys kristinuskoon on selvästi havaittavissa. Ymmärrän selvästi kristinuskoon liittyviksi ilmaisuiksi sanoituksien kohdat, jotka viittaavat kristinuskon organisaation tunnusmerkkeihin tai Raamatusta esiintyviin hahmoihin, siteeraavat Raamatusta löytyvää ilmaisua tai osoittavat Jumalaan kohdistuvaa asennetta.

¹⁰⁶ Hedberg 2002.

¹⁰⁷ Hedberg 2002, 78. Kirjoitusvirhe on alkuperäisessä kirjoituksessa.

¹⁰⁸ Pelikan 1987, 1660.

2.2 Cloaca Maxima -levy kokoelma tutkimuksen aineistona

Tutkimukseni aineistona on Cloaca Maxima -kokoelma, joka sisältää kolme CD-levyä. Ensimmäisen levyn nimi on Physis, mikä on latinaa ja tarkoittaa sanatarkasti käännettynä "luontoa".¹⁰⁹ Yhtye on halunnut kuitenkin viitata sanalla "fyysiseen".¹¹⁰ Levyn nimi johtuu siitä, että se sisältää enimmäkseen rock ja punk -kappaleita. Toisen levyn nimi on Aetheris, mikä on latinaa ja tarkoittaa sanatarkasti käännettynä "taivaallista tai eetteristä".¹¹¹ Levyn nimi tulee siitä, että sen kappaleet ovat ensimmäistä levyä rauhallisempia.¹¹² Physis ja Aetheris -levyjen musiikki on peräisin yhtyeen viideltä ensimmäiseltä täysmittaiselta albumilta lukuun ottamatta Hiki-kappaletta, joka on Raivo-minialbumilta. Cloaca Maximian kolmas levy on nimeltään Astralis, mikä on latinaa ja kertoo jonkin olevan "sukua tähdille".¹¹³ Albumi sisältää singlelevyjen b-puolia, Pimeä maa -kappaleen live-taltioinnin, uusia versioita vanhoista kappaleista sekä uudet kappaleet Siivekäs, Hyvä tahto, Marmor, Shakti ja Reuna. Yhtye itse on kuvannut levyn sisältöä sillisalaatiksi.¹¹⁴

Valitsin Cloaca Maxima -levy kokoelman CMX:n tuotannosta tutkimukseni kohteeksi kolmesta eri syystä. Ensinnäkin Cloaca Maxima esittelee kattavasti CMX:n tuotantoa vuosilta 1989-1997. Cloaca Maxima myös edustaa CMX:n tuotannosta sitä osaa, mitä yhtye itse pitää tärkeänä ja haluaa tuoda esille. Kolmas syy on Cloaca Maximian sisältämien kappaleiden suosio. YleX-radiokanava järjesti vuonna 2003 "Kaikkien aikojen kotimainen biisi" -äänestyksen. CMX:n kappaleita pääsi kahdensadan suosituimman kappaleen joukkoon kaksikymmentä,¹¹⁵ joista Cloaca Maxima -kokoelmalla on yli puolet (Ruoste, Kultanaamio, Ainomieli, Siivekäs, Elokuun kruunu, Pelasta maailma, Vallat ja väet, Aura, Nimetön, Kirosäkeet, Rautakantele). Täten katson Cloaca Maximian kappaleiden edustavat sitä osaa CMX:n musiikista, mikä tunnetaan parhaiten.

Olen käyttänyt tutkimukseni aineistona Cloaca Maximian kappaleiden sanoituksia siinä muodossa, missä ne ovat kokoelmalla. Määritelmä on tarpeellinen, koska useissa tapauksissa yhtyeen internetsivuilta löytyvät

¹⁰⁹ Heikel 1935, 290.

¹¹⁰ CMX 1997c.

¹¹¹ Heikel 1935, 23.

¹¹² Viikari 1997.

¹¹³ Lewis 1989, 183.

¹¹⁴ Viikari 1997.

sanoitukset poikkeavat merkittävästi kokoelmalla olevista versioista. Laulujen Yö ei ole pimeä päivä, Marian ilmestys ja Linnunhammas kohdalla kokonaiset säkeistöt ovat täysin erilaisia. Yhtye kommentoi ilmiötä internetsivujensa kysypalstalla siten, että "sanat muuttuvat joskus laulaessa".¹¹⁶

Toinen yhtyeen kotisivujen sanoituksiin liittyvä ongelma koskee erisnimiä. Henkilöiden nimistä Maria on kirjoitettu sanoituksissa isolla¹¹⁷ ja Jeesus puolestaan pienellä alkukirjaimella.¹¹⁸ Saatana on kirjoitettu pienellä alkukirjaimella kappaleessa Nimetön¹¹⁹ ja isolla alkukirjaimella kappaleessa Saatana.¹²⁰ Jumala on kirjoitettu kaikissa tapauksissa pienellä alkukirjaimella.¹²¹ Cloaca Maximan nimilehdestä ei ole asian selvittämisessä apua, sillä kappaleiden nimet on kirjoitettu siihen isoilla kirjaimilla.¹²² Olen tutkimusluvuissa kirjoittanut sitaattien erisnimet näkyville siinä muodossa, missä ne ovat yhtyeen kotisivuilla. Korjaamissani säkeistöissä sekä omassa tekstissäni olen noudattanut kielipöytäkirjasta oikeata käytäntöä. Koska erisnimien kirjoitustavan vaihtelu on epäsäännöllistä ja sanoituksista löytyy myös muita kirjoitusvirheitä,¹²³ voi isojen ja pienien alkukirjaimien vaihtelu johtua sanoituksien puutteellisesta oikoluvusta. Olen käsitellyt erisnimien kirjoitustapoihin liittyviä poikkeuksia ainoastaan niissä tapauksissa, joissa sillä voidaan katsoa olevan merkitystä nimen tulkintaan.

2.3 Sisällönanalyysi aineiston jaottelussa

Olen käyttänyt tutkimuksessani sisällönanalyysiä aineiston jaottelussa. Sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmistä.¹²⁴ Sen avulla on mahdollista tarkastella tutkimuksen aineistoa systemaattisesti ja rakentaa aineistosta luokkia, jotka kuvaavat aineistoa tiivistetyssä muodossa.¹²⁵ Valitsin menetelmän, koska se soveltuu erityisesti strukturoimattoman aineiston

¹¹⁵ YleX 2003.

¹¹⁶ CMX 1998a.

¹¹⁷ CMX 1997a, Physis-levyn 15. kappale.

¹¹⁸ CMX 1997a, Astralis-levyn 9. kappale.

¹¹⁹ CMX 1997a, Physis-levyn 2. kappale.

¹²⁰ CMX 1997a, Astralis-levyn 11. kappale.

¹²¹ CMX 1997a, Physis-levyn kappaleet 2, 12 ja 13; Aetheris-levyn kappaleet 1 ja 11; Astralis-levyn kappaleet 3 ja 13.

¹²² CMX 1997b.

¹²³ Esim. "eläimen" on kirjoitettu "elöimen". Kts. CMX 1997a, Astralis-levyn 11. kappale.

¹²⁴ Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.

¹²⁵ Kyngäs & Vanhanen 1999, 3.

käsittelyyn.¹²⁶ CMX:n sanoituksille on tyypillistä, että yksi laulu voi sisältää useita eri teemoja ja säkeistöt muodostavat itsenäisiä ajatuskokonaisuuksia, joiden yhteys laulun muihin säkeistöihin ei ole selvästi havaittavissa. Sisällönanalyysin avulla olen pystynyt vertailemaan eri kappaleissa esiintyviä ajatuksia ja etsimään niitä yhdistäviä piirteitä.

Analyysi on mahdollista tehdä aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriasidonnaisesti.¹²⁷ Aineistolähtöisessä analyysissä analyysiyksiköt nousevat itse aineistosta ja niitä analysoidaan aineiston avulla.¹²⁸ Teorialähtöisessä analyysissä tutkimuksen teoria tai malli määrittelee analyysiyksiköt, joita sovelletaan aineistoon tutkimuksen teorian määräämällä tavalla.¹²⁹ Teoriasidonnaisessa analyysissä analyysiyksiköt nousevat aineistosta, mutta niiden analysoimisessa käytetään tutkimuksen teoriaosiossa esiteltyjä käsitteitä ja teorioita.¹³⁰ Tämä tutkimus on teoriasidonnainen. Tutkimuksessa käytetyt luokat löytyivät aineistosta. Käytän niiden analysoimisessa apuna lingvististä semantiikkaa sekä vertailua erilaisiin uskonkäsityksiin.

Sisällönanalyysistä on mahdollista erottaa kolme eri vaihetta.¹³¹ Ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen. Siinä perehdytään aineistoon ja koodataan siitä esille tutkimustehtävän kannalta olennaiset ilmaukset.¹³² Suoritin ensimmäisen vaiheen ATLAS/ti-ohjelman¹³³ avulla ja merkitsin Cloaca Maximan sanoituksista kaikki kohdat, jotka liittyivät kristinuskoon, muihin uskontoihin tai yliluonnollisiin ilmiöihin. Analyysin seuraava vaihe on aineiston ryhmittely. Siinä koodatut ilmaisut ryhmitellään samankaltaisiin luokkiin ja luokat nimetään niiden sisältöä kuvaavilla käsitteillä.¹³⁴ Rajasin tässä vaiheessa muihin uskontoihin ja yliluonnollisiin ilmiöihin liittyvät ilmaisut tutkimukseni ulkopuolelle huomattuani, että Sini-Meri Hedberg oli jo analysoinut valtaosaa kyseisistä ilmaisuista pro gradu -työssään.¹³⁵ Ryhmittelin kristinuskoon liittyvät ilmaisut kahdeksantoista eri luokkaan. Analyysin viimeinen vaihe on aineiston abstrahointi. Siinä muodostetut luokat yhdistetään toisiinsa pääluokkien avulla ja

¹²⁶ Kyngäs & Vanhanen 1999, 4.

¹²⁷ Eskola 2001, 136; Tuomi & Sarajärvi 2002, 95-97.

¹²⁸ Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.

¹²⁹ Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.

¹³⁰ Tuomi & Sarajärvi 2002, 98-99.

¹³¹ Kyngäs & Vanhanen 1999, 5; Tuomi & Sarajärvi 2002, 110.

¹³² Kyngäs & Vanhanen 1999, 5-6; Tuomi & Sarajärvi 2002, 111-112.

¹³³ Rantala 2001, 98.

¹³⁴ Kyngäs & Vanhanen 1999, 6; Tuomi & Sarajärvi 2002, 112-113.

¹³⁵ Hedberg 2002.

aineistosta tehdään johtopäätöksiä.¹³⁶ Jaoin luokat lopulta neljään eri pääluokkaan.

Kuvio 1. Sisällönanalyysissä käytetyt pääluokat ja luokat

Pääluokka	Luokka
Kristinuskon organisaatio	Kirkko
	Altari
	Saarnamies/ Saarnaaja
Raamatulliset hahmot	Aamutähti
	Maria
	Jeesus
	Jumalan Henki/ Pyhä Henki
	Jumala
	Saatana/ Perkele
	Enkelit/ Vallat
Raamatulliset ilmaisut	Hyvä paimen
	Seuraa minua
	Maasta maahan
	Armo
	Taivaankansi/ Taivaanvahvuus
Asenteet Jumalaa kohtaan	Jumalan löytäminen vaatii taitoa
	Ihmiset unohtavat Jumalan
	Jumalaa ei ole olemassa

Analysoin luokkien sisältöä lingvistisen semantiikan avulla sekä vertailemalla niitä erilaisiin uskonkäsityksiin pääluokkien mukaan nimetyissä tutkimusluvuissa.

Laadullisessa tutkimusperinteessä on erilaisia näkemyksiä tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.¹³⁷ Tämä tutkimus on tehty mahdollisimman läpinäkyväksi, jotta lukija voi arvioida sen luotettavuutta. Luvuissa 2.1 ja 2.2 olen kirjoittanut näkyviin tutkimustehtävän ja -aineiston valintaan vaikuttaneet tekijät sekä kuvannut luvuissa 2.3 ja 2.4 mahdollisimman tarkasti aineiston inventoimiseen ja analysoimiseen käyttämäni sisällönanalyysiä ja lingvististä semantiikkaa. Tutkimusluvuissa olen kirjoittanut analysoimani

¹³⁶ Tuomi & Sarajärvi 2002, 114-115.

¹³⁷ Tuomi & Sarajärvi 2002, 131-138.

sitaatit esille sekä liittänyt tekemäni päätelmät kirjallisuuteen alaviitteiden avulla. Toimenpiteet antavat lukijalle mahdollisuuden arvioida koko päättelyprosessia.

2.4 Lingvistinen semantiikka aineiston analyysissä

Olen käyttänyt tutkimuksessani lingvististä semantiikkaa analysoidessani Cloaca Maximan sanoituksia. Semantiikka on yksi semiotiikan eli merkkien tutkimuksen kolmesta tutkimustavasta.¹³⁸ Siinä tarkastellaan merkkien merkitystä.¹³⁹ Merkiksi semiotiikassa ymmärretään jokainen aistein havaittava asia, joka viestii jostain toisesta asiasta.¹⁴⁰ Käsittelen tässä luvussa ainoastaan lingvististä semantiikkaa, joka tutkii ihmiskielen merkkijärjestelmää.¹⁴¹

Lingvistikassa semantiikassa tarkastellaan lauseen tai sanan sisältämiä merkityksiä. Ihmiskielen merkitysten katsotaan olevan sekä kulttuuri- että aikasidonnaisia.¹⁴² Analyysissä otetaan huomioon myös se tosiasia, että tutkittavan aineiston tekijä on itse voinut ymmärtää käyttämänsä sanat vakiintuneesta merkityksestä poikkeavalla tavalla. Täten analyysi on ainoastaan riittävä tulkinta aineiston mahdollisista merkityksistä eikä se koskaan ole täydellinen.¹⁴³

Semantiikassa ajatellaan, että sanat ovat vakiintuneita viittauksia kielenulkoisiin tarkoitteisiin, joilla on sekä muoto että merkitys. Muoto on ääntä, mutta se voidaan muuttaa kirjoitukseksi.¹⁴⁴ Ulkomaailman tarkoitteen ja sanan merkityksen välinen suhde on mahdollista hahmottaa eri tavoin. Lingvistisen semantiikan suosiman konseptualismin mukaan sanan merkitys on mielikuva ulkomaailman tarkoitteen ominaisuuksista, joka syntyy ihmisen kohtaamien tarkoitteiden pohjalta hänen hahmottaessaan ulkomaailmaa merkeiksi. Täten sanan merkitys voi muuttua uusien kokemusten myötä ja se sisältää

¹³⁸ Kuiri 2004, 1.

¹³⁹ Saeed 1997, 3; Kuiri 2004, 1.

¹⁴⁰ Fiske 1992, 62.

¹⁴¹ Kuiri 2004, 1.

¹⁴² Kuiri 2004, 1.

¹⁴³ Kuiri 2004, 4.

¹⁴⁴ Kuiri 2004, 7-8.

käyttäjäsäpesifiä aineistoa.¹⁴⁵ Merkityksellä on kuitenkin myös sovittu sosiaalinen merkitys, joka mahdollistaa kahden ihmisen välisen ymmärtämisen.¹⁴⁶

Sanan muodon ja ulkomaailman tarkoitteen välistä suhdetta on mahdollista kuvata semiotiikassa kolmen eri käsitteen kautta. Ikoni muistuttaa ulkoasultaan kohdettaan.¹⁴⁷ Esimerkiksi valokuvat, pilapiirroksiset ja näköispatsaat ovat ikoneja. Indeksiksi esiintyy yhdessä kohteensa kanssa ja on siihen yleensä syyn ja seurauksen suhteessa.¹⁴⁸ Savu on tulen ja lihavuus ylensyömisen indeksi. Symboli liittyy kohteeseen ainoastaan sopimuksen, kuten kulttuurisen konvention kautta. Sanat ovat perusluonteeltaan symboleja.¹⁴⁹ Onomatopoeettisilla eli ääntä jäljittelevillä sanoilla on kuitenkin ikonisia piirteitä ja persoonapronominit ovat indeksisiä, koska ne ovat aina käyttäjänsä sidoksissa.¹⁵⁰

Viittaukset tarkoitteisiin puolestaan voidaan jakaa kahteen eri luokkaan. Sanan pysyvä referenssi perustuu siihen ajatukseen, että jokaisella sanalla on ihmisille yhteinen ja tilanteesta riippumaton merkitys, joka löytyy sanakirjasta. Merkitykset on mahdollista jakaa kolmeen eri ryhmään niiden abstraktiusasteen mukaisesti. Ensimmäisen asteen entiteetit ovat fyysisiä tarkoitteita, joilla on havaittava materiaallinen muoto.¹⁵¹ "Nyrkki" on ensimmäisen asteen entiteetti. Toisen asteen entiteetit ovat aikasidonnaisia tapahtumia, prosesseja ja tiloja.¹⁵² "Nyrkkeilyottelu" on toisen asteen entiteetti. Kolmannen asteen entiteetit ovat abstraktioita, jotka ovat olemassa ainoastaan ihmisen mielen kognitioissa.¹⁵³ "Viha" on kolmannen asteen entiteetti.

Myös sanojen kontekstisidonnaiset merkitykset voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. Spesifi ja definiitivinen referenssi viittaa tunnettuun kohteeseen. Epäspesifin ja indefiniittisen viittauksen kohdetta ei tunneta. Geneerisessä viittauksessa tarkoitteesta puhutaan yleisellä tasolla.¹⁵⁴ Ilmaisussa "mies ei osaa sopeutua muutokseen" käytetään mies-sanaa geneerisenä viittauksena kaikkiin miehiin.

¹⁴⁵ Kuiri 2004, 8-9.

¹⁴⁶ Goddard 1998, 8.

¹⁴⁷ Fiske 1992, 71; Saeed 1997, 5; Kuiri 2004, 10.

¹⁴⁸ Fiske 1992, 71-72; Saeed 1997, 5; Kuiri 2004, 10.

¹⁴⁹ Fiske 1992, 72; Saeed 1997, 5; Kuiri 2004, 10.

¹⁵⁰ Kuiri 2004, 10-11.

¹⁵¹ Kuiri 2004, 11.

¹⁵² Kuiri 2004, 11.

¹⁵³ Kuiri 2004, 11-12.

¹⁵⁴ Kuiri 2004, 11.

Yksittäisten sanojen merkitykset on mahdollista jakaa denotatiiviseen ja konnotatiiviseen merkitykseen. Denotatiivinen merkitys tarkoittaa sanan yleisintä päämerkitystä. Se ilmaisee sanan keskeiset piirteet ilman arvotusta.¹⁵⁵ Konnotatiivinen merkitys tarkoittaa sanan sivumerkityksiä. Niitä ovat sanaan mahdollisesti liittyvät assosiaatiot ja asenteet.¹⁵⁶

Sanojen päämerkityksiä on mahdollista vertailla seuraavilla käsitteillä. Synonymia tarkoittaa, että kahdella eri sanalla on riittävän samankaltainen päämerkitys. Sanojen sivumerkitykset, jotka ilmaisevat sanoihin liittyvää asennetta, voivat kuitenkin olla erilaiset.¹⁵⁷ Polysemia tarkoittaa, että yhdellä sanalla on useampia erilaisia päämerkityksiä kuten sanalla "laskea",¹⁵⁸ joka voi tarkoittaa sekä laskutoimituksen suorittamista että liikettä alaspäin. Antonymialla tarkoitetaan kahden sanan merkityksen välistä vastakohtaisuutta. Vastakohtaisuus voi tarkoittaa sitä, että toinen määrite sulkee toisen pois (elävä-kuollut), mutta se ei ole kuitenkaan pakollista (lihava-laiha). Se voi myös tarkoittaa saman toiminnan katsomista eri positiosta (myydä-ostaa).¹⁵⁹

Kahden eri sanan välistä yhteyttä eli assosiaatiota on mahdollista tarkastella semantiikassa seuraavien käsitteiden kautta. Metafora on kirjallisuudessa ja runoudessa yleisesti käytetty tehokeino. Se merkitsee, että tarkoitteesta käytetään toisen tarkoitteen nimeä haluttaessa kiinnittää huomiota tarkoitteiden samankaltaisuuteen siitä huolimatta, että tarkoitteet ovat selkeästi erillisiä.¹⁶⁰ Voidaan esimerkiksi sanoa, että joku on "sika mieheksi", kun halutaan kiinnittää huomiota henkilön huonoon käytökseen. Metafora on semioottisesti ikoninen, sillä se perustuu assosiaatioiden samankaltaisuuteen.¹⁶¹ Metonymia merkitsee, että kaksi tarkoitetta esiintyy niin kiinteästi yhdessä, että toisen tarkoitteen nimi alkaa merkitä myös toista.¹⁶² Esimerkki metonymiasta olisi tilanne, jossa maan nimellä viitataan sen asukkaisiin. Metonymiat ovat semioottisesti indeksisiä. Ne eroavat kuitenkin luonnollisista indekseistä harkinnanvaraisuutensa takia.¹⁶³

¹⁵⁵ Fiske 1992, 113; Kuiri 2004, 19-20.

¹⁵⁶ Fiske 1992, 113-115; Kuiri 2004, 19-20.

¹⁵⁷ Saeed 1997, 65-66; Kuiri 2004, 21-22.

¹⁵⁸ Saeed 1997, 64-65; Kuiri 2004, 24.

¹⁵⁹ Saeed 1997, 66-68; Kuiri 2004, 26-27.

¹⁶⁰ Fiske 1992, 122-123; Kuiri 2004, 34-35.

¹⁶¹ Kuiri 2004, 37.

¹⁶² Kuiri 2004, 35-36.

¹⁶³ Fiske 1992, 128.

Semantiikassa on sanojen lisäksi mahdollista analysoida myös kokonaisen lauseen merkitystä. Lauseanalyysissa erotetaan lauseesta seuraavat merkityksen osatekijät. Proposition on lauseen asiasisältö, joka kertoo jotain ulkomaailmasta.¹⁶⁴ Sen osatekijöitä ovat referenssi eli viittaus ulkomaailman tarkoitteeseen sekä predikaatio eli referenssistä esitetty väittämä.¹⁶⁵ Proposition on tosi, jos ulkomaailmassa vallitsee sen väittämä asiantila.¹⁶⁶ Proposition väite voi kuitenkin olla intensionaalinen eli kielen sisäiseen merkitykseen perustuva. Silloin sen totuutta on mahdollista arvioida ainoastaan kielen kuvaamassa mahdollisessa maailmassa.¹⁶⁷ Lause voi myös sisältää presuppositioita eli olettamuksia. Presuppositio tarkoittaa lauseen todeksi olettamaa piilomerkitystä, joka ei sisälly lauseen varsinaiseen proposition. Presuppositioita ovat esimerkiksi että-konjunktioilla alkavat sivulauseet, joiden merkitys pysyy samana vaikka itse päälauseen merkitys käännettäisiin vastakkaiseksi.¹⁶⁸

Lauseen proposition liittyvää asennetta ilmaistaan modaalisuudella.¹⁶⁹ Modaalisuus voidaan jakaa kolmeen eri lajiin. Episteeminen modaalisuus tarkoittaa proposition todenperäisyyteen kohdistuvaa asennetta.¹⁷⁰ Negatiivisella tavalla sitä voidaan ilmaista epäilyä tarkoittavalla adverbilla kuten esimerkiksi sanalla "ehkä". Episteemiseen modaalisuuteen sisältyy myös evidentiaalisuus, jossa otetaan kantaa proposition alkuperään.¹⁷¹ Tutkimuksen alaviitteet ovat yksi esimerkki evidentiaalisuudesta. Dynaaminen modaalisuus tarkoittaa, että proposition väite on välttämätön tai mahdollinen tilanteen omien edellytysten takia.¹⁷² Se on käsitteenä lähellä deonttista modaalisuutta, joka tarkoittaa proposition väitteen olevan välttämätön tai mahdollinen ulkoisen syyn kuten sosiaalisen säännön takia.¹⁷³ Deonttisen modaalisuuden keinoin voidaan sanoa, että jotakin pystytään tekemään, koska se on sallittua tai että jotakin täytyy tehdä, koska se on velvollisuus.

Affektiiviset merkitykset ovat äärimmäisen lähellä modaalisuutta. Niillä tarkoitetaan erilaisia tunnetilojen ilmaisuja kuten esimerkiksi liioittelua,

¹⁶⁴ Goddard 1998, 36-37; Kuiri 2004, 39.

¹⁶⁵ Goddard 1998, 39-40; Kuiri 2004, 39-40.

¹⁶⁶ Kuiri 2004, 39.

¹⁶⁷ Kuiri 2004, 40-41.

¹⁶⁸ Kuiri 2004, 41-42.

¹⁶⁹ Saeed 1997, 125; Kuiri 2004, 42-43.

¹⁷⁰ Saeed 1997, 125-126; Kuiri 2004, 43.

¹⁷¹ Saeed 1997, 131-133; Kuiri 2004, 43.

¹⁷² Kuiri 2004, 44.

¹⁷³ Saeed 1997, 126; Kuiri 2004, 44.

vähättelyä, kirosanoja tai äänensävyistä välittyvää ironiaa.¹⁷⁴ Laulussa musiikki voi välittää laulun sanoihin kohdistuvaa asennetta. Affektiivisten merkitysten analysoiminen on kuitenkin vaikeaa, sillä niiden tulkinta on usein vahvasti subjektiivista.

¹⁷⁴ Kuiri 2004, 47.

3 KRISTINUSKON ORGANISAATIO CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA

3.1 Kunnioitusta ja pelkoa herättävä kirkko

Kirkko-sanana taustalla on kreikan adjektiivi "κυριακον", mikä tarkoittaa "Herralta kuuluvaa". Suomen kieleen sana on tullut muinaisruotsista ja sitä on käytetty jumalanpalvelukseen pyhitetystä rakennuksesta Mikael Agricolasta alkaen.¹⁷⁵ Sanalla voidaan tarkoittaa myös seurakuntien muodostamaa kokonaisuutta tai kaikkia kristittyjä.¹⁷⁶ Kirkko-sanana merkitys on vahvasti sidoksissa kristinuskoon erotuksena synagoga, moskeija tai temppeli -sanoihin. Cloaca Maximalla kirkko-sanaa käytetään Hyvä tahto -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

tulen joka taloon kuin kirkkoon/ hattu kädessä, sydän kurkussa¹⁷⁷

Sitaatti sisältää presupposition, jossa subjektin asennetta kirkkoa kohtaan määritellään kahdella fraasilla eli vakiintuneella sanonnalla. "Hattu kädessä" -fraasi liittyy suomalaiseen tapakulttuuriin, jossa hattu otetaan päästä kirkon sisätiloihin saavuttaessa. Eleen katsotaan symboloivan kunnioitusta.¹⁷⁸ "Sydän kurkussa" -fraasi taas on metafora, joka tarkoittaa henkilön olevan "peloissaan, levottomana tai hermostuksissaan".¹⁷⁹ Yhdessä fraasit kertovat subjektin sekä kunnioittavan että pelkäävän kirkkoa.

Kirkkoon monikossa viitataan Cloaca Maximalla Vallat ja väet -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

tornit kohoaa korkeuteen/ kirkot auki taivaaseen¹⁸⁰

Jälkimmäisen säkeen predikaatio kirkosta paikkana, joka on "auki taivaaseen" on yhtenevä kristillisen tradition kanssa. Jo kristinuskon alkuaikoina syntyneessä Apostolisessa uskontunnustuksessa todetaan kirkon uskovan "pyhään yhteyteen".¹⁸¹ Kohtaa on tulkittu siten, että kirkon luoma yhteys ylittää näkyvän

¹⁷⁵ Häkkinen 2004, 437.

¹⁷⁶ Lempiäinen 2002, 64.

¹⁷⁷ CMX 1997a, Astralis-levyn 4. kappale.

¹⁷⁸ Seppälä 1977, 223.

¹⁷⁹ Nurmi 1999, 958.

¹⁸⁰ CMX 1997a, Physis-levyn 6. kappale.

¹⁸¹ Kotila 2004, 206.

todellisuuden rajat ja että taivaallinen seurakunta yhtyy maanpäälliseen seurakuntaan salatulla tavalla.¹⁸²

Sitaatti on mahdollista tulkita myös siten, että säkeet kuuluvat yhteen ja että korkeuteen kohoavat tornit ovat kirkon torneja. Näin tulkittuna sitaatin voidaan nähdä edustavan keskiaikaista käsitystä kirkon arkkitehtuurista, jossa kirkon suuren koon ja koristeellisen ulkomuodon katsottiin symboloivan Jumalan valtiutta, taivaallista Jerusalemia sekä kirkon valtaa.¹⁸³

3.2 Salaisuuksia jakava alttari

Alttari-sanana taustalla on latinan substantiivi "altäre", mikä on alun perin tarkoittanut uhrilieden koroketta. Suomen kieleen sana on tullut muinaisruotsista. Sitä on käytetty kirkon etuosassa sijaitsevasta pöytämäisestä korokkeesta Mikael Agricolasta alkaen.¹⁸⁴ Nykyään sanaa voidaan käyttää sen kristillisen merkityksen lisäksi viitatessa muiden uskontojen uhripöytään tai rakennelmaan, joka on pystytetty uhritoimitusta varten.¹⁸⁵ Cloaca Maximalla käytetään alttari-sanaa Näkyjen pitelijä -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

tule minulle alttariksi/ salojen jakajaksi.¹⁸⁶

Alttari määritellään sitaatissa "salojen jakajaksi". Määritteen merkitys riippuu siitä, tulkitaanko jaettavan asian yksiköksi suurta metsäaluetta tarkoittava "salo" vai salaisuutta tarkoittava "sala".¹⁸⁷ Yrjänä on sanonut kysy-palstalla, että hän on tarkoittanut kyseisessä kohdassa sanan jälkimmäistä merkitystä.¹⁸⁸

Ajatus salaisuuksia jakavasta alttarista on uskonnollisesti mielenkiintoinen, sillä yleensä alttari ymmärretään eri uskonnoissa paikaksi, jossa ihmiset uhraavat lahjoja jumalalle tai jumalille.¹⁸⁹ Kristinuskossa puolestaan ajatellaan, että Kristus lahjoittaa itsensä seuraajilleen alttarilla vietettävässä ehtoollisessa,¹⁹⁰ joten toiminnan suunta on sama kuin sitaatissa. Katolisessa

¹⁸² Kotila 2004, 42-43.

¹⁸³ Nyman 1978, 17-20.

¹⁸⁴ Häkkinen 2004, 47.

¹⁸⁵ Nurmi 1999, 30.

¹⁸⁶ CMX 1997a, Astralis-levyn 13. kappale.

¹⁸⁷ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1994b, 13 ja 16.

¹⁸⁸ CMX 2001b.

¹⁸⁹ Edsman 1987, 275; Lempiäinen 2002, 66.

¹⁹⁰ Edsman 1987, 277; Lempiäinen 2002, 66.

messukaavassa ehtoollista myös kutsutaan "uskon salaisuudeksi".¹⁹¹ Edellä annettu kuvaus on kuitenkin yleistys, sillä ehtoollisen merkityksestä ei ole olemassa yksimielisyyttä eri kirkkokuntien keskuudesta.¹⁹²

Altтари esiintyy myös kahdesti yhdyssanoissa Cloaca Maximalla. Ensimmäinen yhdyssanoista on Kultanaamio-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

alttaritaulun sävyt jotka koetimme niin huolella vangita/ haalistuu ja kärsimykseen
päätyy tämäkin näytelmä¹⁹³

Alttaritaulun pysyvä referenssi on alttarin takana tai yläpuolella oleva taideteos tai maalaus, joka kuvaa raamatullista tai kirkollista aihetta.¹⁹⁴ Sitaatin "kärsimykseen päättävä näytelmä" on loogista nähdä viittaukseksi Jeesuksen ristinkuolemaan, mikä on yleinen alttaritauluissa kuvattu aihe. Sitaatin jälkimmäisen säkeen predikaatiossa alttaritaulu tai sen värit haalistuvat. Ilmaisua on mahdollista nähdä uskonnollisten tunteiden laimentumisen metaforana.

Toinen Cloaca Maximalta löytyvä alttari-yhdyssana on Manalainen-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

armon asunnoilla/ verivainioilla/ katso minuun kun puhun/ katso kuinka vapisen/
ei ole tietä sisälle/ ei tapaa tulla ulos/ mutta on kaivo ja vesi/ yllämme
alttarivaatteet¹⁹⁵

Analysoin sitaatin kuvaamaa paikkaa tarkemmin luvussa 5.4, joten ainoastaan totean tässä kohdassa, että laulun subjekti on kuolleiden olinpaikassa. Alttarivaatteen pysyvä referenssi on alttarin etupuolta verhoava tekstiili.¹⁹⁶ Sitaatissa laulun subjekti on puettu alttarivaatteisiin. Idea on mahdollista yhdistää kristinuskoon, sillä alttarit on kristinuskon historiassa käsitetty myös kirkollisten pyhimysten haudoiksi ja niiden sisään on voitu sijoittaa pyhäinjäännöksiä.¹⁹⁷ Laulun subjektin yllä olevat alttarivaatteet olisivat näin tulkittuna haudassa olemisen metafora.

Alttarivaatteet on mahdollista nähdä myös viittaukseksi vaatteisiin, joihin pukeudutaan alttarille menemistä varten. Koska laulun subjekti on kuolleiden

¹⁹¹ Katolinen tiedotuskeskus 1990, 41.

¹⁹² Hellwig 1987, 2877-2878.

¹⁹³ CMX 1997a, Physis-levyn 3. kappale.

¹⁹⁴ Smith 2001, 11.

¹⁹⁵ CMX 1997a, Physis-levyn 12. kappale.

¹⁹⁶ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1990, 32; Lempiäinen 2002, 95-100.

¹⁹⁷ Edsman 1987, 277-278.

olinpaikassa, johtaa tulkinta samaan lopputulokseen. Alttarivaateet ovat sitaatissa kuolleen olemisen metafora.

3.3 Saarnamies ihmisen luoman uskon edustajana

Saarnamiehen pysyvä referenssi on pappi tai hengellisenä puhujana toimiva henkilö.¹⁹⁸ Cloaca Maximalla saarnamies-sanaa käytetään Vallat ja väet -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

kun hahmo turvaksi luotu/ ei riitä enää mihinkään/ mustapukuinen saarnamies/ ei riitä koossa pitämään/ alkaa taistelu uskomisesta/ asioista joiden vuoksi kuolla¹⁹⁹

Sitaatin kolmannen säkeen saarnamies on loogista tulkita papiksi sitä määrittävän adjektiivin perusteella, sillä Suomessa papin virkapuku on perinteisesti ollut musta.²⁰⁰ Sitaatin neljäs säe sisältää presupposition, jonka mukaan saarnamies yrittää pitää jotakin koossa. Saman säkeen predikaatio ilmaisee, että hän kuitenkin epäonnistuu yrityksessään. Sitä seuraa viides säe, joka kuvaa uskomisesta alkavaa taistelua. Säkeet on loogista tulkita siten, että juuri uskomisen on se asia, jota saarnamies yrittää hallita.

Tulkintaan sopii sitaatin ensimmäinen säe, jota analysoin tarkemmin luvussa 6.3. Tyydyn tässä ainoastaan toteamaan, että "turvaksi luotu hahmo" muistuttaa Ludwig Feuerbachin uskonnosta esittämiä ajatuksia, joiden mukaan yliluonnolliset olennot ovat vain ihmisten tarpeiden, odotuksien ja pelkojen psyykkisiä heijastumia.²⁰¹ Toisen säkeen predikaatio ilmaisee, että ihmisen itsensä luoma jumalahahmo ei enää riitä. Se voidaan yhdistää sitaatin neljännen säkeen predikaatioon, jonka mukaan saarnamies ei enää pysty hallitsemaan uskomista. Yhdessä säkeet voidaan tulkita siten, että juuri kristillinen saarnamies edustaa ihmisen itsensä luomaa uskoa.

Saarnaaja on saarnamiehen synonyymi.²⁰² Sanaa käytetään Cloaca Maximalla Musiikin ystäväalliset kasvot -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

hikoile loppuun tämä sauna/ sauna olioiden siunaama/ siunaama perkeleitten saarnaajan/ saarnaajan emäntien salvoman²⁰³

¹⁹⁸ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1994b, 4.

¹⁹⁹ CMX 1997a, Physis-levyn 6. kappale.

²⁰⁰ Lempiäinen 2002, 110.

²⁰¹ Harvey 2005, 3047-3048.

²⁰² Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1994b, 4.

Sitaattiin liittyy useita syitä, joiden takia sitä on vaikea nähdä kristillisessä kontekstissa. Sauna ei ole kristinuskossa uskonnollisesti merkittävä rakennus eikä saunoja yleensä siunata. Suomalaisessa kansanuskossa saunan käyttöön sen sijaan liittyi runsaasti taikuutta.²⁰⁴ Myös viimeisen säkeen propositio on kristinuskolle vieras. Säkeessä käytetään salvoa-verbiä, jonka merkitys on "tehdä hirsirakennusta".²⁰⁵ Säkeen referenssinä toimivat "saarnaajan emännät", joihin viitataan monikossa. Koska kristillinen avioliittokäsitys on yksiavioinen, ei lause luontevasti yhdisty kristinuskoon. Itse saarnaaja määritellään sitaatissa "perkeleitten saarnaajaksi". Perkele-sana voi tarkoittaa Jumalan päävastustajan lisäksi myös pahoja henkiä.²⁰⁶ Pappi on siinä mielessä "perkeleitten saarnaaja", että pahat henget ovat osa kristillisten saarnojen aiheena toimivan Raamatun maailmankuvaa. "Perkeleitten saarnaaja" voidaan nähdä myös kristillisen papin antonyyminä eli pahojen henkien pappina. Pahan papin idea sopii sitaatin kokonaisuuteen kristillistä pappia paremmin.

²⁰³ CMX 1997a, Astralis-levyn 1. kappale.

²⁰⁴ Turunen 1981, 299.

²⁰⁵ Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2000, 150.

²⁰⁶ Nurmi 1999, 716.

4 RAAMATULLISET HAHMOT CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA

4.1 Aamutähti viittauksena Mariaan, Jeesukseen tai Saatanaan

Cloaca Maximalta löytyy kappale, jonka nimi on Aamutähti. Kappaleen sanoissa ilmaisua käytetään kahdessa eri kohdassa, joista ensimmäinen on:

aamutähti, valontuoja/ anna minulle anteeksi/ jos mieleni tekee paeta sinua²⁰⁷

Toinen kohta löytyy kappaleen viimeisestä säkeistöstä, jonka sanat ovat:

aamutähti, valontuoja/ odota minua takaisin/ kaipaen kasvojesi valoon/ lämpimään²⁰⁸

Aamutähti-sanana ensisijainen referenssi on Venus-planeetta, joka tulee näkyviin taivaalle ennen tai samaan aikaan Auringon kanssa.²⁰⁹ Kristillisessä symboliikassa sana on polyseemi. Katolisessa traditiossa sitä käytetään Jeesuksen äidistä Mariasta. Käytäntö pohjautuu Venus-planeetan ominaisuuksiin. Venuksen tavoin Marian katsotaan olevan ikuinen sekä ylhäällä taivaassa. Marian voidaan myös ajatella heijastavan Jeesuksen valoa samalla tavalla kuin Venus heijastaa Auringon valoa.²¹⁰ Aamutähti-sanalla voidaan viitata myös Jeesukseen kuten käy ilmi Johanneksen ilmestyksen kohdasta, joka on vuoden 1992 raamatunkäännöksessä suomennettu seuraavalla tavalla:

Minä, Jeesus, olen lähettänyt enkelin luoksenne, jotta seurakunnat saisivat tämän todistuksen. Minä olen Daavidin juuriverso ja suku, kirkas aamutähti. (Ilm. 22:16)

Vuoden 1938 raamatunkäännöksessä aamutähti on suomennettu samassa kohdassa kointähti-sanalla, joka on aamutähden synonyymi.²¹¹ Kointähti-sanaa voidaan käyttää myös Saatanaa, kuten on mahdollista havaita Jesajan kirjan kohdasta, jonka vuoden 1992 raamatunkäännöksen suomennos on:

Voi, sinä putosit taivaalta, sinä Kointähti, sarastuksen poika! Alas maahan sinut survaistiin, sinä kansojen kukistaja. (Jes. 14:12)

²⁰⁷ CMX 1997a, Astralis-levyn 6. kappale.

²⁰⁸ CMX 1997a, Astralis-levyn 6. kappale.

²⁰⁹ Ellenburg 2000, 918.

²¹⁰ Newman 1907, 76-77.

²¹¹ Biedermann 1993, 383.

Ilmaisu "sarastuksen poika" käännettiin Raamatun latinankielisessä versiossa erisnimeksi Lucifer, mikä vakiintui keskiajalla Saatanan synonyymiksi.²¹² Sitaatin kannalta on huomionarvoista, että Luciferin sanatarkka suomennos latinasta olisi "valoa tuova".²¹³ Koska kappaleen sitaatissa aamutähti määritellään sanalla "valontuoja", on aamutähti loogista tulkita kappaleen kontekstissa juuri Saatanaksi.

Yrjänä on ollut tietoinen ilmaisun erilaisista tulkintamahdollisuuksista kuten käy ilmi hänen kysy-palstan vastauksesta:

Aamutähti on sekä Marian, että Luciferin epiteetti...²¹⁴

Kun häneltä tiedustellaan kysy-palstalla aamutähden oikeaa tulkintaa, vastaa hän kysymykseen seuraavalla tavalla:

Jos näyttää, että tulkintamahdollisuuksia on useampia, on mahdollista, että niin on tarkoituksin.²¹⁵

Vastauksista näkyy Yrjänän sanoituksille tyypillinen monimerkityksisyys sekä halu pitää käsitteiden tulkinta avoimena.

4.2 Raskaudesta päätävä Maria

Cloaca Maximalla on kappale, jonka nimi on Marian ilmestys. Kappaleen nimi liittyy vahvasti kristilliseen perinteeseen ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko viettää Marian ilmestyspäivää maaliskuussa. Kuvaus siitä, kuinka enkeli ilmoittaa Jeesuksen syntymän Marialle löytyy Luukaan evankeliumista ja vuoden 1992 raamatunkäännöksessä se on suomennettu seuraavalla tavalla:

Kun Elisabet oli kuudennella kuukaudellaan, Jumala lähetti enkeli Gabrielin Nasaretin kaupunkiin Galileaan neitsyen luo, jonka nimi oli Maria. Maria oli kihlattu Daavidin sukuun kuuluvalla Joosefille. Enkeli tuli sisään hänen luokseen ja sanoi: "Ole tervehditty, Maria, sinä armon saanut! Herra kanssasi!" Nämä sanat saivat Marian hämmennyksiin, ja hän ihmetteli, mitä sellainen tervehdys mahtoi merkitä. Mutta enkeli jatkoi: "Älä pelkää, Maria, Jumala on suonut sinulle armonsa. Sinä tulet raskaaksi ja synnytät pojan, ja sinä annat hänelle nimeksi Jeesus. Hän on oleva suuri, häntä kutsutaan Korkeimman Pojaksi, ja Herra Jumala antaa hänelle hänen isänsä Daavidin valtaistuimen. Hän hallitsee Jaakobin sukua ikuisesti, hänen kuninkuudellaan ei ole loppua." Maria kysyi enkeliltä: "Miten se on mahdollista? Minähän olen koskematon." Enkeli vastasi: "Pyhä Henki tulee sinun yllesi, Korkeimman voima peittää sinut varjollaan. Siksi myös lapsi, joka

²¹² Ellenburg 2000, 918.

²¹³ Heikel 1935, 224.

²¹⁴ CMX 2000b. Kirjoitusvirhe on lähteessä.

²¹⁵ CMX 1998b.

syntyy, on pyhä, ja häntä kutsutaan Jumalan Pojaksi. Ja tiedä tämä: Myös sukulaisesi Elisabet kantaa poikalasta, vaikka on jo vanha. Hän on jo kuudennella kuukaudella -- hän, jota on pidetty hedelmättömänä! Jumalalle ei mikään ole mahdotonta." Silloin Maria sanoi: "Minä olen Herran palvelijatar. Tapahtukoon minulle niin kuin sanoit." Niin enkeli lähti hänen luotaan. (Luuk. 1:26-38)

Tarkkaavainen lukija voi huomata, että Luukkaan evankeliumin kuvauksessa enkeli ei ilmestynyt Marialle vaan "tuli sisään hänen luokseen". Samasta Luukkaan evankeliumin luvusta löytyy kuitenkin kuvaus siitä, kuinka enkeli ilmestyi Sakariaalle, joka oli Marian sukulaisen Elisabetin aviomies (Luuk. 1:11). Ajatus Marian ilmestyksestä on metonyymi eli kuvaukset ovat liittyneet niin vahvasti toisiinsa, että myös Marian ja enkelin kohtaamista on ryhdytty kutsumaan ilmestymiseksi.

Cloaca Maximan Marian ilmestys -kappaleen sanoissa kuvataan Pyhän Hengen, Jeesuksen ja Marian kohtaamista seuraavalla tavalla:

rukoulen sinua Maria/ anna minulle elämä// minä olen Pyhä Henki/ minä olen aurinko/ minä tiedän että haluat// minä olen porno-Jeesus/ rakkauden jumala/ sinä tiedät että haluan.²¹⁶

Sitaatin kuvaus tapahtumista eroaa Luukkaan evankeliumista värikkäiden kielikuvien lisäksi deonttiselta modaalisuudeltaan. Luukkaan evankeliumissa enkeli ilmoittaa Jeesuksen syntymän Marialle, johon Maria toteaa: "Minä olen Herran palvelijatar. Tapahtukoon minulle niin kuin sanoit" (Luuk. 1:38). Kuvauksessa Jumala on tehnyt päätöksen raskaudesta, joka on Marian kannalta velvollisuus. Marian ilmestys -kappaleen sitaatissa puolestaan Pyhä Henki ja Jeesus rukoilevat Mariaa ja tarvitsevat hänen suostumuksensa. Sitaatti eroaa Luukkaan evankeliumin kuvauksesta siinä, että päätösvalta on Marialla.

4.3 Vakaumuksensa puolesta kärsivä Jeesus

Jeesuksen nimi on suomen kielessä vahvasti sidoksissa kristinuskoon eikä se voi olla suomalaisen etunimi kuin poikkeustapauksissa.²¹⁷ Tutkimuksen kirjoitusajankohtana Suomen väestötietojärjestelmästä ei löytynyt yhtään Jeesus-

²¹⁶ Olen litteroinut sanat levyiltä, koska internetsivujen sanoitukset poikkeavat merkittävästi levyllä olevasta versiosta. Vrt. CMX 1997a ja CMX 1997b.

²¹⁷ Sarilo 1998.

nimistä henkilöä.²¹⁸ Nimeä käytetään edellisessä luvussa käsitellyn sitaatin lisäksi Cloaca Maximan Seittemän jeesusta -kappaleessa, jonka sanat ovat:

ensimmäinen jeesus ammuttiin/ kun se yritti pakoon/ kuusi kutia pitkin selkää/ ja seitsemäs varalta aivoihin// toinen jeesus sidottiin rekkaan/ ajettiin betoniseinää päin/ unohdettiin sitten siihen/ keulakuvaksi voitonmerkiksi// kolmas jeesus upotettiin/ kuumaan rasvaan ja paistettiin/ neljäs joukolla raiskattiin/ ja joukolla sille naurettiin// viides laitettiin kaivuuhommiin/ poltettiin siinä tupakit/ natsat tumpattiin silmiin/ ja elävältä haudattiin// kuudes kuudesti kuristettiin/ kuudesti annettiin virota/ sitten hirtettiin vaimo ja lapset/ sai ruumiita potkia kirotta// vaan seitsemäs jeesus kynsiä vailla/ ja hampaat poikki ja säärien luut/ aivan varmasti jotakin lauloi/ hetkeä ennen kuin revittiin suu// nyt on seittemän jeesusta nyletty/ nyt on seittemän jeesusta nyletty/ nyt on seittemän jeesusta nyletty.²¹⁹

Jeesuksen nimi on kirjoitettu pienellä alkukirjaimella yhtyeen verkkosivuilta löytyvissä sanoissa. Kyseessä voi olla sanoituksien oikolukuun liittyvä yksityiskohta, kuten totean luvussa 2.2. On myös mahdollista, että Yrjänä on halunnut käyttää Jeesuksen nimeä kappaleessa yleisnimen tavoin. Tämän mahdollisuuden puolesta puhuu yhtyeen kysy-palstan vastaus, jossa Yrjänä sanoo Seittemän jeesusta -kappaleen idean olevan:

Poliittisten toisinajattelijoiden kohtalot diktatuureissa²²⁰

Jeesus voidaan täten tulkita kappaleen sanojen kontekstissa geneeriseksi viittaukseksi, jossa Jeesus toimii vakaumuksensa puolesta kärsivän ihmisen edustajana. Tulkintaan sopii hyvin myös se havainto, että yksikään kappaleen kidutustavoista ei ole ristiinnaulitseminen, joka on kaikissa evankeliumeissa Jeesuksen kuolintapa (Joh. 19; Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23). Kristillinen traditio tuntee myös ainoastaan yhden Jeesuksen eikä hän ollut evankeliumien mukaan naimisissa.

4.4 Pyhän Hengen identiteetikriisi

Cloaca Maximan Hiljaisuuteen-kappaleen ensimmäisessä säkeistössä on kohta, jonka sanat ovat:

kun yö on musta, mustat puut/ ja myrsky pauhaa täällä/ sen sydäimestään unohtaa/ et meidän järvein päällä/ myös asuu henki jumalan²²¹

²¹⁸ Väestörekisterikeskus 2007.

²¹⁹ CMX 1997a, Astralis-levyn 9. kappale.

²²⁰ CMX 1998c.

²²¹ CMX 1997a, Aetheris-levyn 1. kappale.

Olen analysoinut sitaattia ihmisen jumalasuhteen näkökulmasta luvussa 6.2. Tämän luvun aiheeseen sitaatissa liittyy sen viidennen säkeen referenssinä toimiva Jumalan Henki. Ilmaisulla on vahva kristillinen tausta ja se esiintyy jo Vanhan testamentin varhaisimmissa kerrostumissa.²²² Sitaatissa ilmaisu on kirjoitettu pienillä alkukirjaimilla, mutta se ei olennaisesti vaikuta sen tulkintaan. Henkeen liittyvä predikaatio ilmaisee, että Henki asuu subjektin järvien päällä. Kohta muistuttaa Ensimmäisen Mooseksen kirjan toista jaetta, jossa "Jumalan henki liikkui vetten yllä" (1. Moos. 1:2). Hebreankielisessä Vanhassa testamentissa Hengestä käytettiin sanaa "רוּחַ", joka merkitsee Hengen lisäksi myös ilman liikettä sekä tuulta.²²³

Jumalan Henki kehittyi myöhäisjuutalaisessa kirjallisuudessa yhä persoonallisempaan suuntaan.²²⁴ Kehitys jatkui Uudessa testamentissa ja Jumalan Henkeä ryhdyttiin kutsumaan Pyhäksi Hengeksi.²²⁵ Cloaca Maximalla Pyhä Henki esiintyy Marian ilmestys -kappaleen kohdassa, jota olen jo käsitellyt Marian kannalta luvussa 4.2. Kohdan sanat ovat:

minä olen Pyhä Henki/ minä olen aurinko/ minä tiedän että haluat// minä olen porno-Jeesus/ rakkauden jumala/ sinä tiedät että haluan²²⁶

Sitaatti on yhteensopiva Luukkaan evankeliumin syntykertomuksen kanssa siinä mielessä, että myös Luukkaan evankeliumi yhdistää Pyhän Hengen Jeesuksen syntymään kohdassa, jossa enkeli sanoo Marialle:

Pyhä Henki tulee sinun yllesi, Korkeimman voima peittää sinut varjollaan. Siksi myös lapsi, joka syntyy, on pyhä, ja häntä kutsutaan Jumalan Pojaksi. (Luuk. 1:35).

Marian ilmestyksen lisäksi myös Hiljaisuuteen-kappaleesta löytyy kohta, joka on näennäisesti samankaltainen Luukkaan evankeliumin ajatuksen kanssa. Sen sanat ovat:

kun henki tulee lihaksi/ ja astuu päälle maan²²⁷

Sitaatti kuitenkin eroaa kristillisestä perinteestä siinä, että se rinnastaa Hengen maan päälle astuvaan Jeesukseen. Pyhän Hengen roolista on Uudessa

²²² Pihkala 1992, 194.

²²³ Palva 1995, 322-323.

²²⁴ Palva 1995, 323.

²²⁵ Pihkala 1992, 195-196.

²²⁶ Olen litteroinut sanat levyiltä, koska internetsivujen sanoitukset poikkeavat merkittävästi levyllä olevasta versiosta. Vrt. CMX 1997a ja CMX 1997b.

²²⁷ CMX 1997a, Aethris-levyn 1. kappale.

testamentissa erilaisia käsityksiä.²²⁸ Lopullisesti asiasta päätti vuonna 381 Konstantinopolissa järjestetty konsiili, joka määritteli Pyhän Hengen Jeesuksesta erilliseksi persoonaksi.²²⁹ Henki on sitaatissa kirjoitettu pienellä alkukirjaimella. Se voi johtua sanoituksien puutteellisesta oikoluvusta, kuten totean luvussa 2.2. Pienen alkukirjaimen voi kuitenkin myös tulkita siten, että henki on sitaatissa yleisnimi ja sen referenssi on yliluonnollinen todellisuus eikä Pyhä Henki.

4.5 Kristinuskolle vieras Jumala

Cloaca Maximan Jumalaan liittyviä kohtia yhdistää se, että ne ovat kristinuskolle vieraita. Olen kirjoittanut yhden kohdista näkyville esimerkiksi. Se löytyy Manalainen-kappaleesta. Kohdan sanat ovat:

ja vielä kun olin elossa/ luulin olevani oikeassa/ luulin tuntevani pelon/ ja maistaneeni verta/ mutta kylmissäni parun/ keskeneräinen jumala²³⁰

Kristillisen käsityksen mukaan Jumalalla ei ole rajoituksia,²³¹ mitä keskeneräisyys epäilemättä olisi. Suomen kielessä Jumala kirjoitetaan isolla alkukirjaimella silloin, kun viitataan kristinuskon Jumalaan.²³² Pieni alkukirjain voi tosin johtua sanoituksien puutteellisesta oikoluvusta, kuten totean luvussa 2.2. Suurempi ongelma on, että kristinuskosta poikkeavasti määritellyn Jumalan lisäksi sitaatista ei löydy muita ilmaisuja, jotka liittyisivät kristinuskoon. Täten sitaatin näkeminen kristillisessä kontekstissa vaatisi pitkälle vietyä tulkintaa, eikä se ole mielestäni perusteltua.

4.6 Saatana ihmisen sisä- ja ulkopuolella

Perkele ja Saatana -nimillä on vahva kristillinen tausta. Saatana on nimistä vanhempi. Se esiintyy Vanhassa testamentissa aluksi pienellä alkukirjaimella kirjoitettuna yleisnimenä, joka merkitsee vastustajaa.²³³ Vasta Jobin kirjassa

²²⁸ Palva 1995, 323-326.

²²⁹ Pihkala 1992, 115.

²³⁰ CMX 1997a, Physis-levyn 12. kappale.

²³¹ Pihkala 1992, 108.

²³² Nurmi 2004.

²³³ Breytenbach & Day 1999, 726-727.

nimeä käytettiin yliluonnollisesta olennosta, joka toimii syyttäjänä Jumalan edessä. Saatana on kuitenkin edelleen enemmän kuvaus olennon tehtävästä kuin erisnimi.²³⁴ Selkeästi persoonallisena olentona Saatana esiintyy vasta Uudessa testamentissa, missä hän on Jumalan päävastustaja.²³⁵ Vuosien 1933 ja 1938 raamatunkäännöksissä Saatanan nimi on kirjoitettu pienellä ja vuoden 1992 raamatunkäännöksessä isolla alkukirjaimella. Alkukirjaimen vaihtelu johtuu siitä, että saatana voidaan ymmärtää Jumalan päävastustajan yleisnimeksi.²³⁶ Saatanan nimeä käytetään Cloaca Maximan Nimetön-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

lattia lasimurskan peitossa/ peilissä känninen saatana²³⁷

Kirjaimellisesti luettuna sitaatti tarkoittaa, että saatana itse katsoo peiliin tai on peilissä. Ajatuksella on yhtymäkohtia kristilliseen kansanperinteeseen, jonka mukaan saatanalla on kyky äkillisesti ilmestyä peileihin.²³⁸ Sitaatti on mahdollista tulkita myös siten, että peiliin katsova subjekti näkee oman peilikuvansa, jonka hän joko tahallisesti tai tahattomasti näkee saatana. Ensimmäisessä vaihtoehdossa saatana toimii subjektin tunteiden metaforana eli subjekti tuntee olevansa saatanan kaltainen. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa subjekti ei ymmärrä katselevansa omaa peilikuvaansa. Syy voisi löytyä saatanan (eli peiliin katsovan subjektin) humalatilasta, sillä alkoholi tunnetusti vähentää yksilön kykyä tehdä järkipäisiä tulkintoja ympäristöstään.

Cloaca Maximalta on myös kappale, jonka nimi on Saatana. Kappaleen sanoissa Saatanan isolla alkukirjaimella kirjoitettua nimeä käytetään kertosaäkeessä, jonka sanat ovat:

tekisipä mieleni surfata/ tähteinvälissä luomisen aaltoa pitkää/ kilvan Saatanaa vastaan²³⁹

Kertosäkeen propositio on yhtenevä kristillisen tradition kanssa siinä mielessä, että Johanneksen ilmestyksen mukaan Saatana syöstiin alas taivaasta, koska hän vastusti Jumalan luomistyötä.²⁴⁰ Ensimmäistä kertosaettä seuraa kappaleen toinen säkeistö, jonka kaksi ensimmäistä säettä ovat:

²³⁴ Breytenbach & Day 1999, 727-728.

²³⁵ Breytenbach & Day 1999, 731.

²³⁶ Nurmi 2004.

²³⁷ CMX 1997a, Physis-levyn 2. kappale.

²³⁸ Melchior-Bonnet 2005, 6064.

²³⁹ CMX 1997a, Astralis-levyn 11. kappale.

²⁴⁰ Palva 1995, 884.

erämaassa minä painin ja sinulle häviän/ tulen aina painimaan ja aina häviämään²⁴¹

Säkeissä laulun subjekti painii Saatanan kanssa kuten käy ilmi kysy-palstan vastauksesta, jossa Yrjänä kommentoi kappaletta:

Jakob paini enkelin kanssa ja hävisi. Jakob oli ihminen, ja enkeli todennäköisesti Mikael, taivaallisten sotajoukkojen päällikkö. Laulussa taas otetaan riski ja valmistaudutaan taistelemaan saatanaa vastaan.²⁴²

Yrjänän vastaus viittaa ensimmäisen Mooseksen kirjan kohtaan, joka on vuoden 1992 raamatunkäännöksessä suomennettu seuraavalla tavalla:

Samana yönä Jaakob otti mukaan molemmat vaimonsa, molemmat orjattarensa ja kaikki yksitoista poikaansa ja kulki kahlaamon kohdalta Jabbokin yli. Saatettuaan heidät ensin vastarannalle hän käski kuljettaa yli myös kaiken omaisuutensa. Vain Jaakob itse jäi toiselle rannalle. Siellä muuan mies paini hänen kanssaan aamunsarastukseen saakka. Kun mies huomasi, ettei päässyt voitolle, hän iski Jaakobia nivustaipeseen, niin että Jaakobin lonkka nyrjähti hänen kamppaillessaan miehen kanssa. Mies sanoi hänelle: "Päästä minut menemään, sillä päivä valkenee." Mutta Jaakob sanoi: "En päästä sinua, ellet siunaa minua." Mies kysyi häneltä: "Mikä sinun nimesi on?" Hän vastasi: "Jaakob." Silloin mies sanoi: "Sinua ei pidä enää sanoa Jaakobiksi, vaan Israeliksi, sillä sinä olet kamppaillut Jumalan ja ihmisten kanssa ja voittanut." Jaakob sanoi hänelle: "Sano sinäkin nimesi." Mutta mies vastasi: "Miksi sinun pitäisi tietää minun nimeni?" Ja hän siunasi Jaakobin siellä. Jaakob antoi paikalle nimeksi Penuel. Hän sanoi: "Minä olen nähnyt Jumalan kasvoista kasvoihin, ja silti olen elossa." (1. Moos. 32:22-31)

Kuten edellä olevasta ensimmäisen Mooseksen kirjan kohdasta ja Yrjänän kommentista voi huomata, on Yrjänä lainannut Jaakobiin liittyvää kuvastoa Saatana-kappaleeseen ilmaisemaan laulun subjektin asennetta Saatanaan.

Perkele on Saatanan synonyymi. Nimen taustalla on kreikankielinen sana "διάβολος", mikä on vuosien 1933 ja 1938 raamatunkäännöksissä suomennettu perkeleeksi ja vuoden 1992 raamatunkäännöksessä Paholaiseksi.²⁴³ Cloaca Maximalla perkele esiintyy Rautakantele-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

metsän väki on kaupungissa sokea/ perkele sen tänne johti.²⁴⁴

Sitaatissa perkele on johtanut metsän väen kaupunkiin, jossa se on sokea. Väki-sanan referenssi voidaan ymmärtää kolmella eri tavalla. Konkreettisesti tulkittuna se on joukko ihmisiä. Alun perin sana on kuitenkin tarkoittanut suomen kielessä "voimaa".²⁴⁵ Kalevassa väki-sanaa käytetään myös yhteisnimityksenä

²⁴¹ CMX 1997a, Astralis-levyn 11. kappale.

²⁴² CMX 1999.

²⁴³ Palva 1995, 883.

²⁴⁴ CMX 1997a, Physis-levyn 10.kappale.

²⁴⁵ Häkkinen 2004, 1517.

haltijaolennoille, jotka kuuluivat johonkin tiettyyn paikkaan.²⁴⁶ Sini-Meri Hedberg on tulkinut sitaatin kaupungistumisen metaforaksi, jossa metsän väki viittaa suomalaisiin.²⁴⁷ Ajatus on siinä mielessä yhtenevä kristillisen tradition kanssa, että Johanneksen ilmestyksen vuoden 1992 suomennoksessa Saatanaa kuvataan "koko ihmiskunnan eksyttäjäksi" (Ilm. 12:9). Kappaleen sanojen kontekstissa perkele voidaan tulkita myös affektiiviseksi ilmaisuksi, jolla välitetään kaupungistumiseen kohdistuvaa asennetta.

4.7 Enkelit kiusaavat ja vallat manipuloivat

Enkeli-sanan taustalla on kreikan sanansaattajaa tarkoittava "αγγελος". Suomen kieleen sana on tullut latinan kautta.²⁴⁸ Raamatun maailmankuvassa enkeleiden olemassaoloa pidetään itsestään selvänä tosiasiana.²⁴⁹ Cloaca Maximan Saatana-kappaleen ensimmäisessä säkeistössä on enkeleistä kertova kohta, jonka sanat ovat:

päivät on työtä/ ja niin myös yöt/ painia kanssa enkelten/ jotka tulevat pimeästä/
kutsumatta nauraen.²⁵⁰

Sitaatissa laulun subjekti painii vasten tahtoaan pimeästä tulevien enkeleiden kanssa. Kohta muistuttaa laulun luvussa 4.6 analysoitua toisen säkeistön alkua, jossa laulun subjekti painii Saatanan kanssa. Koska Saatana on kristillisen tradition mukaan langenneiden enkeleiden johtaja,²⁵¹ on ensimmäisen säkeistön enkelit loogista tulkita Saatanan enkeleiksi. Kohdan voi myös tulkita siten, että Saatana itse on yksi enkeleistä.

Enkeleiden lisäksi Uudessa testamentissa kirjoitetaan henkivalloista ja valloista (Room. 8:38; Ef. 1:21, 2:2, 3:10, 6:12; Kol. 1:16, 2:10, 2:15; 1. Piet. 3:22; 2. Piet. 2:10; Juud. 1:8). Ilmaisujen taustalla on kreikan auktoriteettia tarkoittava "αρχή".²⁵² Uudessa testamentissa sanaa käytetään monikollisessa muodossa siten, että sen merkitys ei aina ole selvä. Yleistäen voidaan sanoa, että

²⁴⁶ Turunen 1981, 397-398.

²⁴⁷ Hedberg 2002, 48.

²⁴⁸ Jussila, Oinonen, Unkuri & Vatanen 2004, 62.

²⁴⁹ Van Henten 1999, 50.

²⁵⁰ CMX 1997a, Astralis-levyn 11. kappale.

²⁵¹ Breytenbach & Day 1999, 731.

²⁵² Aune 1999, 77.

ilmaisulla tarkoitetaan yliluonnollisia voimia, jotka ovat vihamielisiä.²⁵³ Kristillistä enkelioppia kehittänyt eteenpäin anonymiksi jäänyt teologi, joka kirjoitti asiaa käsittelevän Taivaalliset hierarkiat -kirjan Apostolien teoissa mainitun Dionysios Areopagitan nimen turvin. Siinä vallat määriteltiin yhdeksi enkelien yhdeksästä arvoasteesta.²⁵⁴ Cloaca Maximalla valtojen käsite esiintyy Mikään ei vie sitä pois -kappaleessa seuraavassa muodossa:

ystäväni siivekkäät vallat/ hopeaa hartialla²⁵⁵

Kohdassa vallat on määritelty siivekkäiksi. Sen perusteella vallat on loogista tulkita enkeleiksi, sillä juuri siivet ovat yleinen kristilliseen enkelikuvastoon liittyvä yksityiskohta.²⁵⁶

Cloaca Maximalla on myös kappale, jonka nimi on Vallat ja väet. Kappaleen sanoissa vallat esiintyvät kertosaakeessa, jonka sanat ovat:

vallat ja väet/ minussa hengittää ja tahtoo vapauten/ vallat ja väet/ minussa rakastaa ja tahtoo elämää²⁵⁷

Vallat toimivat kertosaakeen kummankin predikaation referenssinä. Niiden rinnalle on nostettu väet. Kuten totean luvussa 4.6, voidaan väki-sana tulkita kolmella eri tavalla. Se voi tarkoittaa ihmisjoukkoa, voimaa tai haltijaolentoja. Väet on sitaatissa yhdistetty rinnastuskonjunktioilla valtoihin. Ratkaisu antaa ymmärtää, että käsitteet liittyvät toisiinsa, joten parhaiten kohtaan sopii väet-sanatulkinta, jossa niillä tarkoitetaan voimia. Näin tulkittuna sitaatti kertoo ihmisen sisällä olevista yliluonnollisista voimista.

Sitaatin toinen predikaatio ilmaisee, että yliluonnolliset voimat tahtovat elää. Kohta muistuttaa luvussa 4.2 käsiteltyä Marian ilmestys -kappaleen kohtaa, jossa Pyhä Henki ja Jeesus pyytävät Marialta samaa asiaa. Kumpaakin kohtaa yhdistää ajatus siitä, että yliluonnolliset toimijat haluavat vaikuttaa laulun subjektiin jollain tavalla.

²⁵³ Aune 1999, 79.

²⁵⁴ Jussila, Oinonen, Unkuri & Vatanen 2004, 62-63.

²⁵⁵ CMX 1997a, Aetheris-levyn 12. kappale.

²⁵⁶ Jussila, Oinonen, Unkuri & Vatanen 2004, 62.

²⁵⁷ CMX 1997a, Physis-levyn 6. kappale.

5 RAAMATULLISET ILMAISUT CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA

5.1 Monimerkityksinen "hyvä paimen"

Johanneksen evankeliumin usein siteeratussa vertauksessa Jeesus kertoo olevansa kuin hyvä paimen, joka panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta (Joh. 10:1-16). Cloaca Maximalla on kappale Helvetin hyvä paimen,²⁵⁸ jonka sanoista en onnistunut kappaleen nimeä ja sitä toistavaa kertosäettä lukuun ottamatta löytämään muita kristinuskoon liittyviä ilmaisuja.

Yrjänä kertoo Cloaca Maximan nimilehdessä, että kappaleen nimi on sanaleikki.²⁵⁹ Nimen monitulkintaisuus perustuu siihen, että helvetti-sana on nimessä polyseemi. Jos se tulkitaan genetiiviksi, on nimen referenssi Helvetti-nimisen paikan hyvä paimen. Helvetti voidaan tulkita myös affektiiviseksi ilmaisuksi, jolloin se toimii adjektiivin määritteenä. Näin tulkittuna nimi on synonyymi äärimmäisen hyvälle paimenelle.

Yrjänä on vastannut kappaleen nimen merkityksestä esitettyyn tiedusteluun yhtyeen kysy-palstalla seuraavalla tavalla:

Onnittelut, olette noin viideskymmenes ihminen, joka kysyy tätä. Sen sijaan, että miettisi komplementäärisyyttä eri muodoissaan.²⁶⁰

Vastauksesta näkyy, että Yrjänä haluaa sanoituksillaan mieluummin herättää kysymyksiä kuin vastata niihin.

5.2 Hengellisestä kaipauksesta kertova "seuraa minua"

Cloaca Maximan Siivekäs-kappaleen toisessa säkeistössä on kohta, jonka sanat ovat:

jos sanot jätä kaikki, seuraa minua/ jättäisin ja seuraisin²⁶¹

²⁵⁸ CMX 1997a, Aetheris-levyn 3. kappale.

²⁵⁹ CMX 1997b, nimilehden sivu 8.

²⁶⁰ CMX 2004a.

²⁶¹ CMX 1997a, Astralis-levyn 3. kappale.

Ilmaisu liittyy Uuteen testamenttiin, jossa Jeesus usein kutsuu jotain ihmistä seuraajakseen sanomalla "seuraa minua" (Matt. 8:22, 9:9, 19:21; Mark. 2:14, 10:21; Luuk. 5:27, 9:59, 18:22; Joh. 1:43, 21:19). Puolella kohtauksista esiintyy myös ajatus siitä, että Jeesuksen seuraaminen vaatii kaiken menneen taaksensa jättämistä (Matt. 8:22, 19:21; Mark. 10:21; Luuk. 9:59, 18:22).

Siivekäs-kappaleen sitaatti eroaa Uuden testamentin kuvauksista episteemiseltä modaalisuudeltaan, sillä se on konditionaalissa. Konditionaali ilmaisee laulun subjektin olevan epävarma siitä, kutsuuko puhuttelun kohde häntä seuraamaan. Uudessa testamentissa katsotaan, että Jeesus kutsuu jokaista ihmistä. Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan vastaa kutsuun uskolla.²⁶² Täten sitaatissa epävarma tekijä on kutsun esittäjä ja Uudessa testamentissa kutsuun vastaajat.

Siivekäs-kappaleen nimi muistuttaa luvussa 4.7 käsiteltyä Mikään ei vie sitä pois -kappaleen kohtaa, jossa enkeleitä kutsutaan "siivekkäiksi valloiksi".²⁶³ Kappaleen kertosaikassa mainitaan myös kristillisessä enkelikuvastossa yleiset siivet.²⁶⁴ Sen sanat ovat:

ja oikea siipi on valkee/ ja se vasen musta on²⁶⁵

Siivekästä kuvataan kertosaikassa antonyymillä valkoinen-musta, jonka voidaan nähdä ilmaisevan referenssiin liittyvää ristiriitaisuutta. Kokonaisuutena kappaleen sanat voidaan tulkita hengellisen kaipauksen metaforaksi, jossa kaipauksen kohde sisältää laulun subjektin kannalta sekä positiivisia että negatiivisia piirteitä.

5.3 Maasta tuleva ja maahan palaava ihminen

Cloaca Maximan Kätkeyty kukka -kappaleen toisessa säkeistössä on kohta, jonka sanat ovat:

niin se kukka on kätkeyty/ kunnes sen siemen on haudattu/ maasta se tulee ja maahan menee/ maasta on ihmisen hulluus luotu²⁶⁶

Kohta muistuttaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hautajaiskaavan siunaussanoja, jotka ovat:

²⁶² Pihkala 1992, 209-212.

²⁶³ CMX 1997a, Aetheris-levyn 12. kappale.

²⁶⁴ Jussila, Oinonen, Unkuri & Vatanen 2004, 62.

²⁶⁵ CMX 1997a, Astralis-levyn 3. kappale.

²⁶⁶ CMX 1997a, Physis-levyn 13. kappale.

maasta sinä olet tullut, maaksi sinun pitää jälleen tulla²⁶⁷

Siunaussanojen taustalla on ensimmäisen Mooseksen kirjan kohta, joka on vuoden 1992 raamatunkäännöksessä suomennettu seuraavalla tavalla:

Otsa hiessä sinun on hankittava leipäsi, kunnes tulet maaksi jälleen, sillä siitä sinut on otettu. Maan tomua sinä olet, maan tomuun sinä palaat. (1. Moos. 3:19)

Kätketty kukka -kappaleen sitaatin referenssinä toimii kukka, joka on ensimmäisen säkeen predikaation mukaan kätketty. Toisen säkeen predikaatio ilmaisee, että kukka tulee näkyviin vasta, kun se on haudattu. Kolmas predikaatio yhdistää kukan hautaamisen hautajaiskaavan siunaussanoihin. Predikaatiot voidaan tulkita siten, että kukka on metafora ihmisen sielulle, joka on tavallisesti kätketty ihmiseen ja tulee näkyväksi vasta kuoleman kautta.

5.4 Kuoleman ja elämän armo

Armo-sanana pysyvä referenssi on maallisessa kontekstissa vapautus rangaistuksesta, vallanpitäjän alaiselle osoittama suosio tai tila, jossa henkilö on jostain täysin riippuvainen. Kristillisessä traditiossa sanalla tarkoitetaan Jumalan ansaitsematonta ja anteeksiantavaa rakkautta.²⁶⁸ Cloaca Maximalla armo esiintyy Manalainen-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

armon asunnoilla/ verivainioilla/ katso minuun kun puhun/ katso kuinka vapisen/
ei ole tietä sisälle/ ei tapaa tulla ulos/ mutta on kaivo ja vesi²⁶⁹

Armo-sanana maalliset käyttötavat eivät sovi sitaattiin, joten armon voidaan perustellusti katsoa viittaavan sitaatissa Jumalan rakkauteen. Ensimmäisessä säkeessä laulun subjektin oleskelupaikaksi määritellään "armon asunnot", jotka on mahdollistaa ymmärtää myös armon lähtöpaikaksi. Kristillisessä traditiossa armon katsotaan tulevan Jumalalta, joten "armon asunnot" voidaan tulkita Jumalan valtakunnan metaforaksi. Tulkintaan sopii myös kappaleen ensimmäisen säkeistön alku, jonka sanat ovat:

talviveden alla/ on hyvä palella/ ja vielä kun olin elossa/ luulin olevani oikeassa²⁷⁰

²⁶⁷ Kirkkopalvelut 2004, 221.

²⁶⁸ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1990, 48-49.

²⁶⁹ CMX 1997a, Physis-levyn 12. kappale.

²⁷⁰ CMX 1997a, Physis-levyn 12. kappale.

Ensimmäisen säkeistön kolmannen säkeen predikaatiossa viitataan elämiseen imperfektissä. Imperfektimerkitsee suomen kielessä, että kuvattava toiminta on jo päättynyt. Näin tulkittuna laulun subjekti on kuollut, mihin sopii myös kappaleen nimi "Manalainen". Ilmaisun peräisin Kalevalasta ja tarkoittaa kuolleiden olinpaikan eli Manalan asukasta.²⁷¹

Manalainen-kappaleen lisäksi armo-sanaa käytetään Cloaca Maximalla Mikään ei vie sitä pois -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

armon aikaan veden vaiheilla/ unohdettu tulee luo²⁷²

Sitaatin ensimmäisessä säkeessä mainitun "armon ajan" maallinen referenssi on jonkun tärkeän teon suorittamiseen käytettävissä oleva aika.²⁷³ Kristillisessä traditiossa ilmaisulla tarkoitetaan usein Jeesuksen ylösnousemuksen jälkeistä aikaa.²⁷⁴ Sitaatti muistuttaa luvun alussa analysoituja Manalainen-kappaleen kohtia siinä, että myös niissä viitataan veteen. Mikään ei vie sitä pois -kappaleen subjekti on kuitenkin vasta "veden vaiheilla", kun Manalainen-kappaleen jo menehtynyt subjekti on "talviveden alla". Täten "armon aika" ja "veden vaiheilla" oleminen voidaan ymmärtää elossa olemisen metaforaksi.

5.5 Taivaankansi yliluonnollisen todellisuuden rajana

Ensimmäisen Mooseksen kirjan alussa on kaksi eri-ikäistä kertomusta siitä, kuinka Jumala loi maailman.²⁷⁵ Nuorempi kertomus on saanut vaikutteita babylonialaisesta ajattelusta²⁷⁶ ja sen kuvaus toisena päivänä tapahtuvasta taivaankannen luomisesta on vuoden 1992 raamatunkäännöksessä suomennettu seuraavalla tavalla:

Jumala sanoi: "Tulkoon kaartuva kansi vesien väliin, erottamaan vedet toisistaan." Jumala teki kannen ja erotti toiset vedet sen alapuolelle ja toiset sen yläpuolelle. Niin tapahtui, ja Jumala nimitti kannen taivaaksi. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni toinen päivä. (1. Moos. 1:6-8)

²⁷¹ Turunen 1981, 202.

²⁷² CMX 1997a, Aetheris-levyn 12. kappale.

²⁷³ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1990, 49.

²⁷⁴ Palva 1995, 118-119.

²⁷⁵ Pihkala 1992, 125.

²⁷⁶ Pihkala 1992, 126.

Taivaankansi-käsitteen takana on heprean "רָקִיעַ"-sana,²⁷⁷ joka ymmärrettiin litteätä maata peittäväksi kupumaiseksi levyksi.²⁷⁸ Vuoden 1933 raamatunkäännöksessä "רָקִיעַ"-sana on suomennettu "taivaanvahvuudeksi" ja vuoden 1992 käännöksessä "kanneksi" tai "taivaankanneksi".

Cloaca Maximalla taivaankansi-sana esiintyy Aura-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

se on käsiesi liikkeissä/ se on taivaankannen valoissa/ se on päivällä ja yöllä ja aina²⁷⁹

Sitaatin toisessa säkeessä mainitaan "taivaankannen valot", jotka on luonnollista tulkita tähdiksi. Ilmaisuu on yhtenevä Raamatun nuoremman luomiskertomuksen neljännen päivän kuvauksen kanssa, jonka alku on vuoden 1992 raamatunkäännöksessä suomennettu seuraavalla tavalla:

Jumala sanoi: "Tulkoon valoja taivaankanteen erottamaan päivän yöstä, ja olkoot ne merkkeinä osoittamassa määraaikoja, hetkiä ja vuosia. Ne loistakoot taivaankannesta ja antakoot valoa maan päälle." Ja niin tapahtui. (1. Moos. 1:14-16)

Taivaankansi-sanaa käytetään Cloaca Maximalla myös Tulikiveä-kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

taivaankannen yli soutaa/ pyörä tulikivinen/ se on elämälle totta/ se on kaiken sisässä²⁸⁰

Kahden ensimmäisen säkeen propositiot ilmaisevat, että taivaankannen yläpuolella liikkuu tulikivestä tehty pyörä. Tulikivi on synonyymi rikille.²⁸¹ Raamatusta löytyy useita kohtia, jossa Jumala rankaisee ihmisiä taivaasta satavan tulen ja tulikiven avulla (1. Moos. 19:24; Ps. 11:6; Hes. 38:22; Luuk. 17:29). Sitaatin kahden viimeisen säkeen prepositiot kertovat, että "tulikivinen pyörä" on kaiken elävän sisässä vaikuttava voima. Ne voidaan tulkita siten, että "tulikivinen pyörä" on ihmisen vääjäämättömän kuoleman ja sitä seuraavan Jumalan tuomion metafora.

Taivaankannen lisäksi Cloaca Maximian sanoituksissa käytetään taivaanvahvuus-sanaa Marian ilmestys -kappaleen kohdassa, jonka sanat ovat:

²⁷⁷ Niemelä 2007, 389.

²⁷⁸ Aveni 2005, 8426.

²⁷⁹ CMX 1997a, Aetheris-levyn 7. kappale.

²⁸⁰ CMX 1997a, Aetheris-levyn 10. kappale.

²⁸¹ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1994b, 346.

puhutaan paikasta/ missä jokainen uni käy toteen/ puhutaan pitkästä taipaleesta/
taivaanvahvuuden reunalle²⁸²

Raamatun edustaman muinaisseemiläisen käsityksen mukaan taivaanvahvuuden yläpuolella oli "taivasten taivas", jossa Jumala asui.²⁸³ Marian ilmestys -kappaleen sitaatti kuvailee taivaanvahvuuden reunalle johtavaa matkaa. Sini-Meri Hedberg on tulkinnut kohdan siten, että se kertoo samanistisesta sielunmatkasta.²⁸⁴

²⁸² CMX 1997a, Physis-levyn 15. kappale.

²⁸³ Palva 1995, 987-988.

²⁸⁴ Hedberg 2002, 61.

6 ASENTEET JUMALAA KOHTAAN CLOACA MAXIMAN SANOITUKSISSA

6.1 Jumalan löytäminen vaatii tietoa ja taitoa

Jumalan etsimisen ja löytämisen teema on esillä Hiljaisuuteen-kappaleessa, johon liittyy mielenkiintoinen yksityiskohta. Yrjänän mukaan kappale on "sivumerkityksiltään vääräoppinen, gnostilaisen kirkon virsi".²⁸⁵

Gnostilaisuus oli toisella ja kolmannella vuosisadalla kristinuskon sisällä ja rinnalla vaikuttanut joukko suuntauksia, jotka julistettiin harhaoppisiksi kolmannen vuosisadan loppupuolella.²⁸⁶ Suuntauksille annettiin yhteinen nimi kreikan tietoa tarkoittavasta "γνῶσις"-sanasta 1600-luvulla.²⁸⁷ Gnostilaisuuden tarkasta sisällöstä ei ole olemassa yksimielisyyttä.²⁸⁸ On kuitenkin mahdollista luetella tiettyjä piirteitä ja uskomuksia, jotka yhdistivät gnostilaisuuden eri muotoja.²⁸⁹ Tulee kuitenkin muistaa, että luetellut piirteet ovat yleistyyksiä ja että niistä esiintyi erilaisia muunnelmia.²⁹⁰

Gnostilaisuus korosti pelastavan tiedon merkitystä. Tämä erosi perinteisestä kristinuskosta, joka puolestaan korosti uskoa.²⁹¹ Pelastava tieto käsitteli ihmisen alkuperää, päämäärää ja pelastusta. Gnostilaisuuden mukaan aistein havaittavan maailman ja ihmisen vartalon oli luonut epätäydellinen luojajumala.²⁹² Ihmisen sisällä asui kuitenkin jumalallinen henki, joka yhdisti hänet korkeimpaan Jumalaan.²⁹³ Pelastavan tiedon tarkoitus oli saada ihminen muistamaan todellinen alkuperänsä, jotta hän voisi palata korkeimman Jumalan täydelliseen maailmaan.²⁹⁴ Pelastus oli täten jotain, minkä ihminen saavutti oman toimintansa avulla. Kristinuskossa taas katsotaan, että ihmisen pelastava usko on Kristuksen antama lahja, joka ei ole ihmisen oman tietoisuuden tuottamaa.²⁹⁵ Ihmisen oman toiminnan korostaminen löytyy Hiljaisuuteen-kappaleen kohdasta,

²⁸⁵ CMX 1997b, nimilehden sivu 8.

²⁸⁶ Dunderberg 2005, 11-12.

²⁸⁷ Dunderberg 2005, 16.

²⁸⁸ Pearson 1990, 7; Dunderberg 2005, 16-17.

²⁸⁹ Pearson 1990, 7; Dunderberg 2005, 18-21.

²⁹⁰ Dunderberg 2005, 21-22.

²⁹¹ Pearson 1990, 7.

²⁹² Dunderberg 2005, 19.

²⁹³ Dunderberg 2005, 21.

²⁹⁴ Pearsson 1990, 8.

²⁹⁵ Pihkala 1992, 233.

jonka viimeisen säkeen propositio yhdistää sielun pelastumisen osaamiseen. Kohdan sanat ovat:

ja iäisyyden verho/ on aina auki sielulle/ ken osaa löytää sen²⁹⁶

Samasta kappaleesta löytyy myös propositio, jonka toisen säkeen referenssi rajaa autuuden sen etsijöille:

tuo valo silmän autuus on/ sen etsijälle vaan.²⁹⁷

Rajaus sopii paremmin gnostilaisuuteen kuin kristinuskoon, sillä kristillisessä perinteessä vaikuttaa voimakkaasti näkemys, jonka mukaan Jeesuksen ristinkuolema koskettaa kaikkia ihmisiä.²⁹⁸

6.2 Ihmiset unohtavat Jumalan vaikeuksiensa takia

Hiljaisuuteen-kappaleen toinen keskeinen aihe on, että ihmiset unohtavat Jumalan elämän vaikeuksien takia. Kappaleen ensimmäisessä säkeistössä ajatus on ilmaistu seuraavalla tavalla:

kun yö on musta, mustat puut/ ja myrsky pauhaa täällä/ sen sydäimestään unohtaa/
et meidän järvein päällä/ myös asuu henki jumalan²⁹⁹

Vielä selkeämmin vaikeudet on yhdistetty unohtamiseen kappaleen toisessa säkeistössä, jonka alun sanat ovat:

teit korkein synkkäin kumu käy/ ja pellot kantaa katoa/ ei muista sydän ihmisen/
mis aarre oottaakaan³⁰⁰

Ajatus on yhteensopiva kristillisen käsityksen kanssa, joka on ilmaistu Matteuksen evankeliumin Kylväjä-vertauksessa. Vuoden 1992 raamatunkäännöksessä itse vertaus on suomennettu seuraavalla tavalla:

Mies lähti kylvämään. Ja kun hän kylvi, osa siemenestä putosi tien oheen, ja linnut tulivat ja söivät jyvät. Osa putosi kallioiseen paikkaan, missä jyville ei ollut paljon maata. Ne nousivat kohta oralle, koska maata ei ollut syvästi, mutta auringon noustua orat helteessä kuivettuivat, koska niillä ei ollut juurta. Osa taas putosi ohdakkeisiin, ja ohdakkeet kasvoivat ja tukahduttivat oraan. Mutta osa jyvistä putosi hyvään maahan ja antoi sadon, mikä sata, mikä kuusikymmentä, mikä kolmekymmentä jyvää. Jolla on korvat, se kuulkoon! (Matt. 13: 3-9)

²⁹⁶ CMX 1997a, Atheris-levyn 1. kappale.

²⁹⁷ CMX 1997a, Atheris-levyn 1. kappale.

²⁹⁸ Pihkala 1992, 181-192.

²⁹⁹ CMX 1997a, Aetheris-levyn 1. kappale.

³⁰⁰ CMX 1997a, Aetheris-levyn 1. kappale.

Vertauksen selitys löytyy saman luvun myöhemmistä jakeista, joissa Jeesus sanoo opetuslapsilleen:

Kuulkaa siis, mitä vertaus kylväjästä tarkoittaa. Aina kun joku kuulee sanoman valtakunnasta eikä ymmärrä sitä, tulee Paholainen ja sieppaa pois sen, mikä hänen sydämeensä on kylvetty. Tätä tarkoittaa tien oheen kylvetty siemen. Kylvö kallioiseen paikkaan kuvaa sitä, joka sanoman kuullessaan heti ottaa sen iloiten vastaan mutta joka kestää vain hetken, koska häneltä puuttuvat juuret. Kun tulee ahdinko tai vaino sanan tähden, hän luopuu kohta. Kylvö ohdakkeisiin tarkoittaa ihmistä, joka kuulee sanan mutta jossa sana ei tuota satoa, koska tämän maailman huolet ja rikkauden viettelys tukahduttavat sen. Mutta kylvö hyvään maahan kuvaa ihmistä, joka kuulee sanan ja ymmärtää sen. Nämä ihmiset tuottavat satoa: kuka sata, kuka kuusikymmentä, kuka kolmekymmentä jyvää. (Matt. 13: 18-23)

Hiljaisuuteen-kappaleen sitaattien ja Matteuksen evankeliumin ”ohdakkeisiin kylvettyä viljaa” selittävien lauseiden propositioita yhdistää ajatus siitä, että elämän huolet saavat ihmisen unohtamaan Jumalan.

6.3 Jumalaa ei ole olemassa

Cloaca Maximan Vallat ja väet -kappaleen ensimmäisessä säkeistössä on kohta, jonka sanat ovat:

kun hahmo turvaksi luotu/ ei riitä enää mihinkään/ mustapukuinen saarnamies/ ei riitä koossa pitämään³⁰¹

Olen analysoinut sitaattia saarnamiehen näkökulmasta luvussa 3.3. Tämän luvun aiheeseen sitaatissa liittyy sen ensimmäisen säkeen referenssinä toimiva "turvaksi luotu hahmo". Ilmaisusta tulee vahvasti mieleen Ludwig Feuerbachin uskonnosta esittämät teesit. Ludwig Feuerbach oli 1800-luvulla vaikuttanut saksalainen filosofi, jonka mukaan ihmiset itse ovat luoneet yliluonnolliset olennot kuten kristinuskon Jumalan.³⁰² Feurbach piti yliluonnollisia olentoja ihmisen tarpeiden, odotuksien ja pelkojen psyykkisinä heijastumina.³⁰³

Psykoanalyysin kehittäjä Sigmund Freud muokkasi Feuerbachin ajatukset muotoon, jossa ne nykyisin parhaiten tunnetaan.³⁰⁴ Freud rinnasti uskonnollisuuden neuroottisuuteen ja totesi uskonnollisen käytöksen aina muistuttavan mielisairautta.³⁰⁵ Cloaca Maximan Aamutähti-kappaleessa on kohta,

³⁰¹ CMX 1997a, Physis-levyn 6. kappale.

³⁰² McGrath 1996, 246.

³⁰³ Harvey 2005, 3047-3048.

³⁰⁴ McGrath 1996, 572.

³⁰⁵ Pals 1996, 66.

joka yhdistää mielenterveyden ongelmat uskonnolliseksi miellettyyn ryhmään eli ennustajiin. Kohdan sanat ovat:

äänten ajamat ennustajat/ puhuvat yhtä suuta/ kuka sellaista uskoo/ lienee hullu itsekin³⁰⁶

Puhtaasti ateistinen maailmankuva Cloaca Maximasta löytyy Kirosäkeet-kappaleen kohdasta, jonka sanat ovat:

ei väliä sillä/ mitä teimme nämä vuodet/ ja se kohtuu millä/ tätä armon maailmaa kohtelet/ ei tao tyhjemmäksi/ eikä tiet pitene/ mihinkään kaukaisuuteen/ missä meillä omamme³⁰⁷

Kappaleen nimen tulkinta kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka sen sanat on ymmärrettävä. Kiro-sana on polyseemi. Sen alkuperäinen referenssi suomen kielessä on ollut ensisijaisesti jonkun manaama turmio ja vasta toissijaisesti herjaus.³⁰⁸ Nykyään synonyymi käsitteelle olisi kirous. Täten kappaleen nimi voidaan tulkita säkeiksi, joilla kirotaan. Silloin myös kappaleen sisältö olisi kirous eikä todellisuuden luonnetta käsittelevä toteamus.

³⁰⁶ CMX 1997a, Astralis-levyn 6. kappale.

³⁰⁷ CMX 1997a, Physis-levyn 7. kappale.

³⁰⁸ Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1994a, 523.

7 TULOKSET, POHDINTA JA EHDOTUKSET

JATKOTUTKIMUKSEEN

7.1 Tulokset

Analysoin tutkimukseni kolmannessa pääluvussa kaikki Cloaca Maximan sanoituksien kohdat, jotka liittyivät kristinuskon organisaatioon. Cloaca Maximalta löytyi kaksi kohtaa, joissa käytetään kirkko-sanaa. Niistä ensimmäisessä kirkko herättää laulun subjektissa kunnioitusta ja pelkoa. Toisessa kohdassa kirkkojen sanotaan olevan "auki taivaaseen", mikä sopii yhteen kristillisen tradition kanssa. Alttari-sanaa käytetään yhdessä Cloaca Maximan kohdassa, minkä lisäksi se esiintyy kahdessa eri yhdyssanassa. Näkyjen pitelijä -kappaleessa alttari jakaa salaisuuksia. Ilmaisua voidaan yhdistää ehtoolliseen. Kultanaamio-kappaleessa alttaritaulun sanotaan haalistuvan, mikä voidaan tulkita uskonnollisten tunteiden laimentumisen metaforaksi. Alttarivaatteita käytetään Manalainen-kappaleessa kuolleen olemisen metaforana. Cloaca Maximalta löytyy yksi kohta, jossa esiintyy kristilliseksi papiksi tulkittava saarnamies. Saarnamies edustaa sitaatissa ihmisen itsensä luomaa uskoa. Cloaca Maximalta löytyy myös "perkeleitten saarnaaja" -ilmaisu, joka on luontevinta tulkita kristillisen papin vastakohdaksi.

Tutkimukseni neljännessä pääluvussa analysoin kaikki Cloaca Maximalta löytyvät ilmaisut, jotka liittyvät raamatullisiin hahmoihin. Cloaca Maximalla on Aamutähti-niminen kappale, jonka nimi voi Venus-planeetan lisäksi viitata kristillisessä traditiossa Mariaan, Jeesukseen tai Saatanaan. Maria esiintyy Marian ilmestys -nimisessä kappaleessa, jonka kuvaus Jeesuksen syntymään johtavista tapahtumista eroaa Luukkaan evankeliumista siinä, että Marialla on päätösvalta raskaudesta. Jeesuksen pienellä kirjoitettu nimi toimii geneerisenä viittauksena vakaumuksensa puolesta kärsivään ihmiseen Seittemän jeesusta -kappaleessa. Cloaca Maximan sanoituksista löytyi kolme Pyhään Henkeen liittyvää kohtaa. Hiljaisuuteen-kappaleessa käytetään Jumalan Henki -ilmaisua, jolla on vahva raamatullinen tausta. Pyhä Henki liitetään Luukkaan evankeliumin tavoin Jeesuksen syntymään kahdessa eri kappaleessa, joista Hiljaisuuteen-kappaleen kohta eroaa kristillisestä traditiosta siinä, että se rinnastaa Hengen Jeesukseen. Jumalaan liittyviä ilmaisuja käytetään Cloaca Maximalla siten, että niiden

näkeminen kristinuskoon liittyvinä vaatisi pitkälle vietyä tulkintaa. Saatana esiintyy kaikkiaan kolmessa eri Cloaca Maximan kohdassa. Nimetön-kappaleen peilissä oleva känninen saatana voidaan tulkita laulun subjektin omaksi peilikuvaksi. Kaksi muuta kohtaa löytyy Saatana-nimisestä kappaleesta. Niistä ensimmäinen kertoo Johanneksen ilmestyksen tavoin, että Saatana syöstiin alas taivaasta luomisen yhteydessä ja toinen lainaa Jaakobiin liittyvää kuvastoa ilmaisemaan laulun subjektin asennetta Saatanaa kohtaan. Sitaatti, jossa perkele on johtanut "metsän väen" kaupunkiin voidaan tulkita kaupungistumisen metaforaksi. Cloaca Maximan sanoituksista löytyi kolme kohtaa, jotka liittyvät enkeleihin. Niistä ensimmäinen on Saatana-kappaleessa ja siitä käy ilmi, että laulun subjekti painii Saatanan lisäksi myös Saatanan enkeleiden kanssa. Toinen kohta rinnastaa enkelit valtoihin. Kolmas löytyy Vallat ja väet -kappaleesta ja se kuvaa laulun subjektiin vaikuttavia yliluonnollisia voimia.

Analysoin tutkimukseni viidennessä pääluvussa kaikki Cloaca Maximalta löytyvät ilmaisut, jotka löytyvät myös Raamatusta. Helvetin hyvä paimen -kappaleen nimen referenssiksi voidaan ymmärtää Helveti-nimisen paikan hyvä paimen tai äärimmäisen hyvä paimen. Siivekäs-kappaleessa käytetään Jeesuksen "seuraa minua" -ilmaisua hengellisen kaipauksen metaforana. Kätketty kukka -kappaleessa on hautajaiskaavan siunaussanoja muistuttava kohta, jossa kukka toimii metaforana ihmisen sielulle. Armo-sanaa käytetään kahdessa Cloaca Maximan kohdassa, joissa "armon asunnot" viittaavat Jumalan valtakuntaan ja "armon aika" toimii elossa olemisen metaforana. Cloaca Maximalla käytetään Raamatun kosmologiaan liittyviä taivaankansi ja taivaanvahvuus -ilmaisuja kolmessa eri kohdassa. "Taivaankannen valot" tarkoittavat Aura-kappaleessa tähtiä. Tulikiveä-kappaleessa kuvaillaan taivaankannen yläpuolella liikkuvaa tulikivistä pyörää, joka voidaan tulkita ihmisen vääjäämättömän kuoleman ja sitä seuraavan Jumalan tuomion metaforaksi. Marian ilmestys -kappaleen sitaatti kertoo taivaanvahvuuden reunalle johtavasta matkasta, jonka Sini-Meri Hedberg on tulkinut samanistiseksi sielunmatkaksi.

Tutkimukseni kuudennessa pääluvussa analysoin kaikki Cloaca Maximalta löytyvät ilmaisut, jotka osoittavat Jumalaan kohdistuvaa asennetta. Hiljaisuuteen-kappaleesta esiintyy gnostilaisuuteen liittyvä näkemys, jonka mukaan Jumalan löytäminen vaatii taitoa ja pelastus on rajattu vain tiettyihin ihmisiin. Hiljaisuuteen-kappale myös yhdistää Matteuksen evankeliumin Kylväjä-vertauksen tavoin elämän huolet siihen, että ihmiset unohtavat Jumalan. Ateistisia

piirteitä löytyy kolmesta eri Cloaca Maximan kohdasta. Vallat ja väet -kappaleen "turvaksi luotu hahmo" muistuttaa Ludwig Feuerbachin uskonnosta esittämiä teesejä, joiden mukaan yliluonnolliset olennot ovat vain ihmisten tarpeiden, odotuksien ja pelkojen psyykkisiä heijastumia. Kohtaan liittyy kuitenkin se mielenkiintoinen piirre, että Vallat ja väet -kappaleen kertosäe kuvaa laulun subjettiin vaikuttavia yliluonnollisia voimia kuten totean luvussa 4.7. Vastaavanlainen tilanne on Aamutähti-kappaleessa, jonka ennustajiin liittyvän kohdan ja Sigmund Freudin uskonnosta esittämien näkemyksien välillä on yhtäläisyyksiä. Kuitenkin laulun subjekti pyytää kappaleen sanoissa myös anteeksiantoa aamutähdeltä, joka voidaan tulkita viittaukseksi Mariaan, Jeesukseen tai Sataanaan, kuten osoitan luvussa 4.1. Viimeinen ateistisia piirteitä sisältävistä kohdista on Kirosäkeet-kappaleesta, jonka sanat voidaan kuitenkin kappaleen nimen perusteella tulkita kiroukseksi. Täten kaikkien kolmen ateistisia piirteitä sisältävien kohtien sisältö voidaan kyseenalaistaa.

7.2 Pohdinta

Kuten edellä olevista tuloksista voidaan huomata, käytetään Cloaca Maximalla kristinuskoon liittyviä ilmaisuja hyvin erilaisissa yhteyksissä. Ilmaisut itsessään voivat olla luvussa 5.1 analysoidun Helvetin hyvän paimenen tavoin monitulkintaisia. Yksittäisen kappaleen sisältämät ilmaisut voivat myös olla keskenään ristiriitaisia, kuten osoitan edellisessä luvussa Aamutähti- ja Vallat ja väet -kappaleiden kohdalla.

Yksi tapa ristiriitaisten kohtien ymmärtämiseksi on lähestyä niitä Carl Jungin mytologisen ajattelun kautta. Olen tarkastellut Jungin psykologiaa ja Yrjänän haastatteluissa siihen tekemiä viittauksia tarkemmin luvussa 1.3. Jungin teorioiden mukaan myytit eli sankari- ja jumalatarut kertovat kollektiivisen tiedostamattoman yhtenevistä rakenteista. Jungilaisittain tarkasteltuna Aamutähti- sekä Vallat ja väet -kappaleiden yliluonnolliset voimat ovat tärkeitä, vaikka ne olisivat ainoastaan laulun subjektin psyyken heijastumia.

Yrjänän jungilaisuutta kohtaan tuntema kiinnostus voi myös selittää sitä, että monet Cloaca Maximan kristinuskoon liittyvistä ilmaisuista voidaan tulkita metaforiksi. Myytin tavoin metaforassa on käytetty ilmaisua tärkeämpää se, mitä

ilmaisulla halutaan välittää. Cloaca Maximan sanoituksista löytämistäni metaforista Manalainen-kappaleen alttarivaatteet ja armon asunnot, Tulikiveä-kappaleen tulikivinen pyörä ja Kätkeyty kukka -kappaleen hautaamisen kautta näkyväksi tuleva kukka liittyvät kaikki kuolemaan. Toisen sisällöllisesti erottuvan ryhmän muodostavat subjektin tunteista kertovat metaforat, joita ovat Siivekäs-kappaleen "seuraa minua" -sanonta, Kultaamio -kappaleen haalistuva alttaritaulu sekä Nimetön-kappaleen känninen saatana.

Kuten totean luvussa 1.3, on Yrjänä tietoinen sanoituksiensa vaikeaselkoisuudesta. Haastavuus on kuitenkin kääntynyt CMX:n tapauksessa vahvuudeksi ja siitä on tullut yksi yhtyeen musiikin keskeisistä piirteistä. Yrjänä ei myöskään halua ohjata kuulijoiden sanoituksiensa tulkintoja mihinkään tiettyyn suuntaan, kuten voidaan päätellä Yrjänän luvuissa 5.1 ja 4.1 käsitellyistä kysypalstan vastauksista. Täten on ymmärrettävää, että Yrjänä kieltäytyi hänelle esittämästäni haastattelupyynnöstä. Tulkinnallinen vapaus yhdistettynä sisällölliseen rikkauteen johtaa siihen, että kuulijan sanoituksista tekemän tulkinnan merkitys on mielestäni CMX:n musiikissa tavallista suurempi.

7.3 Ehdotukset jatkotutkimukseen

Olen tutkimuksessani analysoinut Cloaca Maximan kristinuskoon liittyvät ilmaisut. Sini-Meri Hedberg on pro gradu -työssään tutkinut Cloaca Maximan suomalaiseen kansanuskoon liittyviä viittauksia.³⁰⁹ Yhdessä tutkimukset antavat lukijalle kattavan kuvan Cloaca Maximan uskonnollisesta sisällöstä.

CMX julkaisi vuonna 2004 Cloaca Maxima II -levy kokoelman,³¹⁰ joka sisältää kappaleita vuosilta 1998-2004. Luonteva ehdotus jatkotutkimuksen aiheeksi olisi analysoida Cloaca Maxima II -levy kokoelman uskonnollisia ilmaisuja ja suorittaa vertailua levykokoelmien välillä.

Valitsin Cloaca Maximan tutkimukseni kohteeksi, koska se sisältää valtaosan CMX:n parhaiten tunnetuista kappaleista, kuten osoitan luvussa 2.2. CMX:ltä on ilmestynyt myös yksittäinen levy, joka on teologisesti kiinnostava. Levy on vuonna 2003 ilmestynyt Aion, joka yhtyeen mukaan kuvaa "paholaisen

³⁰⁹ Hedberg 2002.

³¹⁰ CMX 2004c.

sielunelämää".³¹¹ Levyn analyysi tarjoaisi mahdollisuuden vertailla levyn paholaisesta antamaa kuvaa kristilliseen traditioon.

Suomesta löytyy myös muita rock-yhtyeitä, joiden sanoituksista löytyy kristinuskoon liittyviä ilmaisuja. Erityisesti Lordi-yhtye olisi kiinnostava tutkimuskohde, sillä yhtyeen tie Euroviisujen finaaliin yritettiin estää sillä perusteella, että "yhtye suosii satanismia". Lordin laulusolisti Tomi Putaansuu kuitenkin kielsi syytökset.³¹² Täten Lordi-yhtyeestä olisi mahdollista tutkia sekä yhtyeen sanoituksia että niistä käytyä keskustelua.

³¹¹ CMX 2006, "2003"-otsikoitu osio.

³¹² BBC News 2006.

8 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

8.1 Lähteet

CMX

- 1997a Cloaca Maximan kappaleiden sanat. <<http://www.cmx.fi/levyt/index.php?album=cloacamaxima&type=album>>. Katsottu 02.13.2007.
- 1997b Cloaca Maxima (3 CD-levyä ja nimilehti). Helsinki: EMI Finland.
- 1997c Kysymys, joka alkaa sanoilla "Olisi pari kysymystä..." ja johon on vastattu 01.09.1997. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 1998a Kysymys, joka alkaa sanoilla "Herra Yrjänä:..." ja johon on vastattu 16.01.1998. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 1998b Kysymys, joka alkaa sanoilla "Tarkoittaako aamutähti..." ja johon on vastattu 08.03.1998. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 1998c Kysymys, joka alkaa sanoilla "Miksi seitsemän jeesusta..." ja johon on vastattu 27.12.1998. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 1999 Kysymys, joka alkaa sanoilla "(Yrjänä:) Mitä mieltä..." ja johon on vastattu 30.03.1999. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2000a Kysymys, joka alkaa sanoilla "Mullon uskonnonkurssissa..." ja johon on vastattu 27.03.2000. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2000b Kysymys, joka alkaa sanoilla "Aamutähti, valontuoja, anna..." ja johon on vastattu 28.02.2000. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2001a Kysymys, joka alkaa sanoilla "Toivottavasti tämä ei ole..." ja johon on vastattu 01.11.2001. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2001b Kysymys, joka alkaa sanoilla "näkyjeni pitelijä-veisusssa..." ja johon on vastattu 16.01.2001. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2003a Kysymys, joka alkaa sanoilla "Teen koulussa kirjailijaesitelmää..." ja johon on vastattu 09.01.2003. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2003b Kysymys, joka alkaa sanoilla "Yrjänältä: olet monenlaista..." ja johon on vastattu 04.11.2003. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2004a Kysymys, joka alkaa sanoilla "Onko Helvetin hyvä..." ja johon on vastattu 01.06.2004. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.

- 2004b Kysymys, joka alkaa sanoilla "Eikö se ole vähän..." ja johon on vastattu 15.12.2004. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2004c Cloaca Maxima II. <<http://www.cmx.fi/levyt/index.php?album=cloacamaximaII&type=album>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2005 Kysymys, joka alkaa sanoilla "Kun hait Aki teologiseen..." ja johon on vastattu 11.10.2005. <<http://www.cmx.fi/kysy/index.php>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2006 Bio. <<http://www.cmx.fi/bio/>>. Katsottu 01.12.2007.

Katolinen tiedotuskeskus

- 1990 Pyhä messu. Mässans ordinarium. Ordo missæ. Helsinki: Katolinen tiedotuskeskus.

Kirkkopalvelut

- 2004 Kirkollisten toimitusten kirja. 1. osa: Kasuaalitoimitukset. 2. p. Helsinki: Kirkkopalvelut.

8.2 Kirjallisuus

Aune, David

- 1999 Archai. - Dictionary of Deities and Demons in the Bible. Ed. by Karel van der Toorn et al. 2nd ed. Leiden: Brill.

Aveni, Anthony

- 2005 Sky: Myths and Symbolism. - Encyclopedia of Religion. Vol. 12. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.

BBC News

- 2006 Finnish rockers 'not Satanists'. Uutinen julkaistiin BBC:n verkkosivuilla 22.05.2006. <<http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/entertainment/5004170.stm>>. Katsottu 01.12.2007.

Biedermann, Hans

- 1993 Suuri symbolikirja. Toim. Pentti Lempiäinen. Helsinki: WSOY.

Breytenbach, Cilliers & Day, Peggy

- 1999 Satan. - Dictionary of Deities and Demons in the Bible. Ed. by Karel van der Toorn et al. 2nd ed. Leiden: Brill.

Bruun, Seppo & Lindfors, Jukka & Luoto, Santtu & Salo, Markku

- 1998 Jee jee jee. Suomalaisen rockin historia. Helsinki: WSOY.

Cazaly, Daniel & Pachet, François

- 2000 A Taxonomy of Musical Genres. - Content-Based Multimedia Information Access Conference. <<http://www.csl.sony.fr/downloads/papers/2000/pachet-riao2000.pdf>>. Katsottu 01.12.2007.

Cloonan, Martin

- 2005 What Is Popular Music Studies? - British Journal of Music Education 22.

Dunderberg, Ismo

- 2005 Nag Hammadin löytö ja gnostilaisuus. – Nag Hammadin kätkeyty viisaus. Toim. Ismo Dunderberg ja Antti Marjanen. 2. p. Helsinki: WSOY.

Edsman, Carl-Martin

- 1987 Altar. - Encyclopedia of Religion. Vol. 1. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.

Ellenburg, Dale

- 2000 Morning Star. – Eerdmans Dictionary of the Bible. Ed. by David Freedman. Grand Rapids Michigan: Eerdmans.

EMI

- 2005 Rumban juhlaäänestys: <<http://www.emi.fi/uutiset/107/10-03-2005>>. Katsottu 01.12.2007.

- 2007 CMX: Talvikuningas. <<http://www.emi.fi/julkaisut/439/talvikuningas>>. Katsottu 21.12.2007.

- 2008 CMX jyräsi jälleen lukijäänestyksessä. <<http://www.emi.fi/uutiset/636/11-01-2008>>. Katsottu 24.01.2008.

- Eskola, Jari
- 2001 Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. - Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Fiske, John
- 1992 Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Toim. Veikko Pietilä, Risto Suikkanen ja Timo Uusitupa. Tampere: Vastapaino.
- Frith, Simon
- 1988 Rockin potku. Nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus. Suom. Hannu Tolvanen. Tampere: Vastapaino.
- Forss, Timo
- 2006 Rennomman svengin asennossa. - Voima 10/2006. <<http://www.voima.fi/content/view/full/1947?>>. Katsottu 01.12.2007.
- Gnoli, Gherardo
- 1987 Manichaeism: An Overview. – Encyclopedia of Religion. Vol. 8. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.
- Goddard, Cliff
- 1998 Semantic Analysis. A Practical Introduction. Oxford: Oxford University Press.
- Halme, Lasse
- 1989 Rock on räjähtävä voima. Juice Leskisen laulutuotannon analyysi ja teologinen arviointi. Dogmatiikkaan lisensiaattityö. Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kirjasto.
- 1992 Onko siinä sanoma? Mitä Juice todella sanoi? Helsinki: Halme.
- 1994 Rockin syvin olemus. Filosofia, uskonto ja rock. Helsinki: Halme.
- Harvey, Van
- 2005 Feuerbach, Ludwig. - Encyclopedia of Religion. Vol. 5. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.
- Hedberg, Sini-Meri
- 2002 Venehellä vaskisella, kuutilla kuparisella. A. W. Yrjänän rocklyriikan intertekstuaaliset yhteydet Kalevalaan ja samanismiin. Kotimaisen kirjallisuuden pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston pääkirjasto.
- Heikel, Ivar
- 1935 Latinalais-suomalainen sanakirja. Helsinki: Otava.
- Heikkilä, Martti & Mäkeläinen, Lotta
- 2004 Selvitys suomalaisten kevyen musiikin sanoitusten, sävellysten ja sovitusten akateemisesta tutkimuksesta vuosina 1954-2003. <http://pomus.net/tiedostot/pdf_artikkelit/Elvis_ry_selvitys_akateemisesta_musiikintutkimuksesta_10-04.pdf>. Katsottu 01.12.2007.
- Hellwig, Monika
- 1987 Eucharist. - Encyclopedia of Religion. Vol. 5. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.

Hietanen, Piritta

- 2001 "Maakuopissa höyryää runonjalat, valtateillä etenee projektit". Hectorin, Ismo Alangon, Martti Syrjän ja A. W. Yrjänän laulutekstien runomuodon analyysi. Suomen kielen lisensiaattityö. Turun yliopiston pääkirjasto.

Häkkinen, Kaisa

- 2004 Nykysuomen etymologinen sanakirja. Helsinki: WSOY.

Iisakkila, Miia

- 2001 Kalevala on rock! Kalevalaisen runonlaulun piirteitä suomalaisessa rockissa. Musiikkitieteen seminaarityö. Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan kirjasto.

Ikevil

- 1993 Ufot, uskonto ja paholainen. Jungle 7 1/1993.

Inkfish

- 2007 A. W. Yrjänä. <http://www.inkfish.fi/henkilot_yrjana.php>. Katsottu 01.12.2007.

Jalkanen, Pekka

- 1992 Pohjolan yössä. Suomalaisia kevyen musiikin säveltäjiä Georg Malmsténista Liisa Akimoffiin. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Jussila, Jarmo & Oinonen, Mikko & Unkuri, Juhana & Vatanen, Osmo

- 2004 Kirkon ja uskon sanakirja. Aamenesta öylättiin. Helsinki: Kirjapaja.

Kotila, Heikki

- 2004 Liturgian lähteillä. Johdatus jumalanpalveluksen historiaan ja teologiaan. 3. p. Helsinki: Kirjapaja.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

- 1990 Suomen kielen perussanakirja. Osa 1: A-K. Toim. Risto Haarala et al. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- 1994a Vanhan kirjasuomen sanakirja. Osa 2: J-K. Toim. Maija Länsimäki et al. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- 1994b Suomen kielen perussanakirja. Osa 3: S-Ö. Toim. Risto Haarala et al. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Kuiri, Kaija

- 2004 Semantiikan peruskurssi. Luennot ja harjoitukset. 2. p. Tampere: Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.

Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa

- 1999 Sisällön analyysi. – Hoitotiede 11 1/1999.

Lehtinen, Torsti

- 2007 Lyyran kielet piikkilankaa. - Kirjain 3/2007.

Leisiö, Timo

- 1988 Kansanmusiikintutkijan perussanastoa. Tampere: Tampereen yliopiston kansanperinteen laitos.

Lempiäinen, Pentti

- 2002 Kuvien kieli. Vertauskuvat uskossa ja elämässä. Helsinki: WSOY.

Lewis, Charlton

- 1989 A Latin dictionary. Founded on Andrews' edition of Freund's Latin dictionary. Oxford: Clarendon Press.

McGrath, Alister

- 1996 Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan. Suom. Satu Norja. Toim. Reijo Työrinoja. Helsinki: Kirjapaja.

Melchior-Bonnet, Sabine

- 2005 Mirrors. - Encyclopedia of Religion. Vol. 9. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.

Moore, Allan

- 2001 Categorical Conventions in Music Discourse. Style and Genre. - Music & Letters. Vol. 82. No. 3.

Newman, John

- 1907 Meditations and Devotions of the Late Cardinal Newman. Ed. by William Neville. London: Longmans, Green, and Co.

Niemelä, Pauli

- 2007 Maitoa ja hunajaa. Evankeliumikirjan Vanhan testamentin lukukappaleiden kommentaari. Helsinki: Kirjapaja.

Niemi, Jussi

- 1993 CMX ja Angelin Tytöt siivilöivät syntiä, kulttuuriantropologiaa ja vilpittömyyden tasoja. - Soundi 5/1993.

Nurmi, Timo

- 1999 Suomen kielen sanakirja ulkomaalaisille. Finnish Dictionary for Foreigners. Jyväskylä: Gummerus.
- 2004 Erisnimi vai yleisnimi? - Kirjoittajan ABC-kortti. <http://webcgi.oulu.fi/oykk/abc/kielenhuolto/oikeinkirjoitus/alkukirjain/erisnimi_vai_yleisnimi/>. Katsottu 01.12.2007.

Nyman, Helge

- 1978 Kirkkoarkkitehtuurin ideologinen tausta. - Suomen kirkot ja kirkkotaide. Osa 1. Toim. Markku Haapio et al. 2. p. Lieto: Etelä-Suomen kustannus.

Osuuskunta Lilith

- 2006 Osuuskunta Lilith. <http://www.lilith.fi/lilith_esittely.htm>. Katsottu 01.12.2007.

Pals, Daniel

- 1996 Seven theories of religion. New York: Oxford University Press.

Palva, Heikki

- 1995 Raamatun tietosanasto. 2. p. Porvoo: WSOY.

Parhi, Katariina

- 2002 Yrjänä - Kaltio 6/2002. <<http://www.kaltio.fi/index.php?38>>. Katsottu 01.12.2007.

Pearson, Birger

- 1990 Gnosticism, Judaism, and Egyptian Christianity. Minneapolis: Fortress Press.

Pelikan, Jaroslav

- 1987 Christianity: An Overview. – Encyclopedia of Religion. Vol. 3. Ed. by Lindsay Jones. 2nd ed. Detroit : Macmillan Reference USA.

Pihkala, Juha

- 1992 Johdatus dogmatiikkaa. Espoo: Weilin+Göös.

Rantala, Irma

- 2001 Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. - Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rauhala, Lauri

- 1978 Jung, Carl Gustav. - Otavan suuri ensyklopedia. Osa 6. Toim. Matti Nurminen et al. Helsinki: Otava.

Rouhiainen, Mikko & Saxell, Jani

- 2002 A.W. Yrjänä haaveilee levystä, jolla olisi vain korppikotkan raakuntaa. - Ylioppilaslehti 12/2002. <<http://www.ylioppilaslehti.fi/2002/09/20/aw-yrjana-haaveilee-levysta-jolla-olisi-vain-korppikotkan-raakuntaa/>>. Katsottu 01.12.2007.

Saarikoski, Lauri

- 2002 Lauseet ja riffit musiikin jäsentäjinä. Tapaustutkimus musiikin ja sanoituksen pulmallisuudesta CMX:n kappaleessa Sametinpehmeä. Musiikkitieteen seminaarityö. Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan kirjasto.

Saeed, John

- 1997 Semantics. Cambridge: Blackwell Publishers.

Sarilo, Mariia

- 1998 Kun nimi ei miellytä. - Campus 1/1998. Tampereen yliopiston paikallislehti. <<http://www.uta.fi/campus/981/vaiht.htm>>. Katsottu 01.12.2007.

Seppälä, Anu

- 1977 Käytös- ja tapatieto. Porvoo: WSOY.

Smith, Marilyn

- 2001 Altarpiece. - The Oxford Companion to Western Art. Ed. by Hugh Brigstocke. Oxford: Oxford University Press

Sovijärvi, Otso

- 1978 Populaarikulttuuri ja ihmiskuva. "The Beatles" -yhtyeen ihmiskuvan analyysi. Teologisen etiikan lisensiaattityö. Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kirjasto.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

- 2000 Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja. Osa 3: R-Ö. Toim. Ulla-Maija Kulonen et al. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Takkunen, Minna

- 2002 Matkalla sanattomuuteen. Teksti, arki ja totuus A. W. Yrjänän runoudessa. Estetiikan pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan kirjasto.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli

- 2002 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turunen, Aimo

- 1981 Kalevalan sanat ja niiden tausta. 2. p. Joensuu: Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö.

Valkonen, Tero

- 1996 "Sinulle jota en vielä tunne". Etsimisen teema Aki Yrjänän rock-lyriikassa. Yleisen kirjallisuustieteen seminaarityö. <http://www.cmx.fi/arkisto/reader.php?file=sinulle_analyysi>. Katsottu 01.12.2007.
- 2001 Suomalaisen rockin historia. <<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&55F8765068E5C2D4C22568780033DC41>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2006 Introduction to Finnish Popular Music. <<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/naviframe?readform&f=mic7f3.htm&m=3.1&ct=0>>. Katsottu 01.12.2007.
- 2007 Suomi-rock on voimissaan. <<http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/6e8a8324ea122201c225687000438841/43a0f4e1c3d1f931c22572d000265041>>. Katsottu 01.12.2007.

Van Hentten, Jan

- 1999 Angel II - Dictionary of Deities and Demons in the Bible. Ed. by Karel van der Toorn et al. 2nd ed. Leiden: Brill.

Viikari, Timo

- 1997 CMX - Circus Webzine 3/1997. <http://mlab.uiah.fi/~viikari/circus/dokumentit/nro0397_CMX/>. Katsottu 01.12.2007.

Väestörekisterikeskus

- 2007 Nimipalvelu. <<https://192.49.222.187/nimipalvelu/default.asp>>. Katsottu 01.12.2007.

YleX

- 2003 Kaikkien aikojen kotimainen biisi -äänestyksen tulokset. <<http://www.yle.fi/ylex/arkisto/sivu.18.shtml>>. Katsottu 01.10.2007.

Yrjänä, Aki

- 2006 Minun pohjoiseni. - Kaltio 4/2006. <<http://www.kaltio.fi/index.php?892>>. Katsottu 01.12.2007.